

บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด
ในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
พฤษภาคม 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด
ในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
พฤษภาคม 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

THE ROLE OF COMMUNITY LEADERS IN PREVENTING AND SOLVING DRUG PROBLEMS IN
PONG DISTRICT, PHAYAO PROVINCE

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master of Public Administration Degree
in Public Policy
May 2023

Copyright 2023 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
เรื่อง
บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติด
ในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา

ของ พิชณุ ทะสุมา

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชศรี เกียรติบุตร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทิพย์ เสมอเชื้อ)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(รองศาสตราจารย์ ดร. วีระ เลิศสมพร)

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. มนตรา พงษ์นิล)

เรื่อง:	บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	พิชญ์ ทะสุมา, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: รป.ม. (นโยบายสาธารณะ), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2565
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. น้ำทิพย์ เสมอเชื้อ
คำสำคัญ:	บทบาท, ผู้นำชุมชน, การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กำนัน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 183 คน โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ One-way ANOVA กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา รายด้านจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการป้องกันปัญหาเสพติด ($\bar{x} = 4.08$, S.D. = 0.52) ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{x} = 3.70$, S.D. = 0.70) ด้านการปราบปรามยาเสพติด และด้านการบำบัดและฟื้นฟู ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x} = 3.67$, S.D. = 0.68) 2) ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ตามตัวแปรคุณลักษณะของผู้นำชุมชน ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งปัจจุบัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกัน ส่วนระยะเวลาดำรงตำแหน่ง มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

Title: THE ROLE OF COMMUNITY LEADERS IN PREVENTING AND SOLVING DRUG PROBLEMS IN PONG DISTRICT, PHAYAO PROVINCE

Author: Pissanu Tasuma, Independent Study: M.P.A. (Public Policy), University of Phayao, 2022

Advisor: Assistant Professor Asst. Dr. Numtip Smerchuar

Keywords: Role, Community Leaders, Preventing and Solving Drug Problems

ABSTRACT

This research aimed 1) to study the roles of community leaders in preventing and solving drug problems in Pong district, Phayao province, 2) to study factors affecting the roles of community leaders in preventing and solving drug problems in Pong district, Phayao province. This research is considered qualitative research. The data was collected from a sample group consisting of subdistrict headmans, assistant subdistrict headmans, subdistrict medical practitioners, village headmans, and assistant village headmans, totaling 183 people, by using a questionnaire. The data was analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA.

The findings are illustrated as follows. 1) overall the roles of community leaders in preventing and solving drug problems in Pong district, Phayao province were at a high level. When sorted from the highest to the lowest means in terms of the roles of community leaders in preventing and solving drug problems in Pong district, Phayao province, it was found that the highest aspect was considered as the prevention of drug problems ($\bar{x} = 4.08$, S.D. = 0.52), followed by the management ($\bar{x} = 3.70$, S.D. = 0.70), the suppression of drug problems as well as the treatment and recovery, both of which contain an identical mean ($\bar{x} = 3.67$, S.D. = 0.68), respectively. 2) According to the hypothesis test, the research findings of factors affecting the roles of community leaders in preventing and solving drug problems in Pong district, Phayao province showed that the roles of community leaders in preventing and solving drug problems in Pong district, Phayao province, based on characteristic variables of community leaders: gender, age, educational degree, and current position, were not different. Nevertheless, the duration of holding a position was significantly different to the roles of community leaders in preventing and solving drug problems in Pong district, Phayao province, with statistically significant at 0.05 level.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงและสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ เสมอเชื้อ อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบคุณที่ได้ กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และขอขอบคุณคณาจารย์ และ เจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่านที่กรุณาให้ คำแนะนำ และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินการวิจัย

ขอขอบคุณกำลังใจและการสนับสนุนจากบิดา มารดา และครอบครัว และขอขอบคุณ เพื่อนพี่น้องรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต รหัส 64 ที่ให้กำลังใจและความช่วยเหลือด้วยดีเสมอ มา รวมไปถึงบุคคลต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลืออีกมากที่ผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามได้หมดในที่นี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและปรารถนาดีของทุกท่านเป็นอย่างสูง

ท้ายที่สุดนี้ คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ผู้มี พระคุณ และผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยทุกท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษานี้จะเป็น ประโยชน์สำหรับผู้สนใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการการทำงานได้ต่อไป

พิษณุ ทะสุมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
สมมติฐานในการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชน	6
แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด	10
แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2565	13
ข้อมูลพื้นฐานของอำเภอปาง จังหวัดพะเยา	28
งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	30
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	35
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	36

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	36
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	38
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	39
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	40
การวิเคราะห์ข้อมูล วิธีการทางสถิติ	41
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	42
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	42
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดใน พื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา.....	45
ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญห ยาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา.....	51
ผลการทดสอบสมมติฐานและการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนใน การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา	52
ผลการทดสอบสมมติฐาน.....	60
บทที่ 5 บทสรุป	62
สรุปผลการวิจัย	62
อภิปรายผลการวิจัย	65
ข้อเสนอแนะการวิจัย.....	72
บรรณานุกรม	74
ภาคผนวก	78
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	79
ประวัติผู้วิจัย.....	84

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย	37
ตาราง 2 แสดงจำนวน และร้อยละของข้อมูลด้านสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และระยะเวลาดำรงตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม	43
ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ด้านการป้องกันปัญหายาเสพติด.....	46
ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ด้านการปราบปรามยาเสพติด	47
ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟู.....	48
ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ด้านการบริหารจัดการ	49
ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยรวม 4 ด้าน.....	50
ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ที่ตอบแบบสอบถามปลายเปิด.....	51
ตาราง 9 แสดงการเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา จำแนกตามเพศ.....	52
ตาราง 10 แสดงการเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา จำแนกตามอายุ.....	54
ตาราง 11 แสดงการเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา จำแนกตามระดับการศึกษา.....	55
ตาราง 12 แสดงการเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา จำแนกตามตำแหน่งปัจจุบัน.....	57

ตาราง 13 แสดงการเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไข
 ปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา จำแนกตามระยะเวลาดำรงตำแหน่ง.....59

ตาราง 14 แสดงผลสรุปการทดสอบสมมติฐาน.....60

ตาราง 15 แสดงผลสรุปการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการ
 ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา 67

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	35
--------------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงระยะเวลา 10 ปี (พ.ศ. 2552–2561) ประมาณ 269 ล้านคนทั่วโลก หรือ 1 ใน 4 ของประชากรโลกพันล้านคนใช้สารเสพติด เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 30 และมากกว่า 35.6 ล้านคนต้องทนทุกข์ทรมานจากสารเสพติดหรือความผิดปกติจากการใช้ยาเสพติด (Drug use disorders) ซึ่งเป็นการใช้ยาเสพติดในทางที่อันตราย ต้องพึ่งพิงหรือขาดยาไม่ได้ และจำเป็นต้องได้รับการบำบัด โดยวัยรุ่นและคนหนุ่มสาวถือเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุดที่ใช้ยาเสพติด ขณะที่ความยากจน การได้รับการศึกษาที่จำกัด และการถูกเบียดขับเป็นชนชายขอบในสังคม ยังคงเป็นปัจจัยหลักเพิ่มความเสี่ยงในการใช้ยาเสพติด (ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2564)

ยาเสพติดเป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมไทยและเป็นปัญหาสำคัญระดับประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างก่อให้เกิดปัญหาสังคม มีผลเสียต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ทำให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพของประชากร สถาบันทางสังคมและความมั่นคงของชาติ ต้องสูญเสียทรัพยากรเป็นจำนวนมากในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแทนที่จะต้องนำทรัพยากรเหล่านี้ไปพัฒนาประเทศในด้านอื่น ๆ การแพร่ระบาดของยาเสพติดมีความรุนแรงและขยายตัวเพิ่มมากขึ้นในทุกกลุ่มเป้าหมาย ทุกเพศทุกวัย เนื่องจากปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาเรื้อรังของประเทศไทยที่มีมานาน ลักษณะและความรุนแรงของปัญหาเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งต่างก็เอื้อให้ปัญหายาเสพติดทวีความรุนแรง โดยเฉพาะปัญหาในกลุ่มผู้เสพและผู้ค้ายาเสพติดที่เป็นเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคต อีกทั้งการแพร่ระบาดของยาเสพติด ก่อให้เกิดการเสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติภูมิของประเทศชาติ ไม่เป็นที่ไว้วางใจของนานาชาติในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้ไม่กล้าเข้ามาท่องเที่ยวหรือลงทุนทางการค้าและธุรกิจต่าง ๆ ประเทศไทยประสบปัญหายาเสพติดทั้งในด้านการเป็นพื้นที่ผลิต การเป็นพื้นที่การค้า การเป็นพื้นที่แพร่ระบาดและการเป็นทางผ่านยาเสพติด โดยเฉพาะยาบ้าและยาไอซ์ แม้การปราบปรามยาเสพติดที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นการประกาศสงครามหรือเน้นไปที่การปราบปราม จะดำเนินการมาหลายรัฐบาล แต่ยาเสพติดก็ยังคงมีการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่อง (องค์การบริหารส่วนตำบลกำบัง, 2564)

สถานการณ์ยาเสพติดในปัจจุบัน ยังคงมีความรุนแรง เนื่องจากปริมาณการผลิตยาเสพติดจากพื้นที่ชายแดนอันเป็นปัญหาที่ต้นทาง ยังไม่มีแนวโน้มว่าจะลดลง จากกรณีผู้ผลิตยาเสพติดซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ซึ่งเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยาก เพราะสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับปัญหาความมั่นคงอื่น จึงทำให้ยังมียาเสพติดเป็นจำนวนมากที่พร้อมจะถูกลักลอบนำเข้ามาในประเทศไทย ผ่านช่องทางพรมแดนต่าง ๆ ขณะที่การบริหารจัดการเพื่อสกัดกั้นปราบปรามที่ชายแดนทุกด้านของหน่วยงานภาครัฐในประเทศขาดการบูรณาการดำเนินงานข่าว ส่งผลต่อการขยายผลทางการข่าวให้ทราบถึงเครือข่ายระดับโครงสร้างการค้า การจับกุมที่มีผลงานจำนวนมากจึงเป็นเพียงการจับยึดยาเสพติด ขณะที่ขบวนการยาเสพติดปรับตัวและยุทธวิธีอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการสร้างแนวร่วมสนับสนุนการลักลอบนำเข้าที่ชายแดน การหลบเลี่ยงมาตรการสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนอาศัยระบบโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และรายเล็ก ซึ่งมีผู้ประกอบการอยู่หลายรายทำการซุกซ่อนลำเลียงยาเสพติดในระยะทางไกลเข้ามาจนถึงพื้นที่ตอนในของประเทศ มีระบบแบ่งกระจายยาเสพติดลงไปถึงชุมชน หมู่บ้านทั่วประเทศอย่างรวดเร็ว โดยใช้ช่องทางการติดต่อสื่อสาร เพื่อทำการซื้อขาย และชำระเงินผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีแพลตฟอร์มใหม่ๆ เกิดขึ้นมาก จึงยากต่อการเข้าถึงและตรวจจับของหน่วยงานภาครัฐ แต่อย่างไรก็ตามสำหรับขบวนการผู้ค้าผู้เสพ ตลอดจนกลุ่มเสี่ยงที่สนใจเข้ามาในวงการ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2564)

จังหวัดพะเยา เป็นจังหวัดในภาคเหนือ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน และประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้มีความเสี่ยงต่อการขนย้ายลำเลียงยาเสพติดมาจากชายแดนประเทศเพื่อนบ้านผ่านเข้ามาในจังหวัดพะเยาเป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงได้มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่จังหวัดพะเยา (สำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 เชียงใหม่, 2562 อัจฉิงใน สรวาดู อุตธิยัง, 2563) ในปีงบประมาณ 2564 จังหวัดพะเยาได้มีการสำรวจจำนวนผู้ใช้สารเสพติดในพื้นที่ มีจำนวนทั้งหมด 882 คน (ระบบสารสนเทศยาเสพติดจังหวัด, 2565)

เนื่องจากพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยานั้น มีอาณาเขตพื้นที่ติดต่อกับอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา และอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ซึ่งทั้งสองอำเภอเป็นอำเภอที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่สามารถขนย้ายลำเลียงยาเสพติดจากชายแดนเข้ามาในประเทศไทย ประกอบกับพื้นที่อำเภอปงมีชนเผ่าม้งและอีวเมียนอาศัยอยู่ จึงมีการลักลอบนำยาเสพติดเข้ามาผ่านช่องทางธรรมชาติและนำมาพักไว้ในพื้นที่อำเภอปงเป็นจำนวนมาก เป็นจุดเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ ซึ่งในปีงบประมาณ 2564 อำเภอปงได้มีการสำรวจจำนวนผู้ใช้สารเสพติดในพื้นที่ มีจำนวนทั้งหมด 205 คน (ระบบสารสนเทศยาเสพติดจังหวัด, 2565)

ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน เป็นลำดับแรก เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและสอดส่องดูแลประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบ และยังสามารถที่จะทำงานหรือประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับสูงขึ้นไปได้อีก การมีส่วนร่วมและบทบาทของผู้นำชุมชนจึงมีความสำคัญที่จะเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน และในการประเมินในปีงบประมาณ 2565 ผลการสำรวจจำนวนผู้ใช้สารเสพติดในพื้นที่ มีจำนวนทั้งหมด 52 คน ซึ่งมีจำนวนลดลงจากปีงบประมาณ 2564 จำนวน 153 คน (ระบบสารสนเทศยาเสพติดจังหวัด, 2565) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสำคัญของบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา

สมมติฐานในการวิจัย

1. ผู้นำชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน
2. ผู้นำชุมชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน
3. ผู้นำชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน
4. ผู้นำชุมชนที่มีตำแหน่งปัจจุบันแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน
5. ผู้นำชุมชนที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) ได้แก่ กำนัน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอปง โดยแบ่งเป็นพื้นที่ตำบลผาซังน้อย จำนวน 27 คน ตำบลนาปรัง จำนวน 31 คน ตำบลควน 41 คน ตำบลขุนควน จำนวน 49 คน ตำบลออย จำนวน 54 คน ตำบลปง จำนวน 61 คน และตำบลงิม จำนวน 75 คน รวมจำนวนทั้งหมด 338 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ กำนัน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอปง โดยแบ่งเป็นพื้นที่ตำบลผาซังน้อย จำนวนทั้งหมด 338 คน ซึ่งทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นในการกำหนดขอบเขตกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงได้ใช้สูตรของ Taro Yamane (อาทิตย์ ทองอินทร์ และณิชภัทร์ กิจเจริญ, 2564, หน้า 17) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 จึงได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 183 คน และสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ ตามสัดส่วนของประชากร จำแนกตามพื้นที่

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยมุ่งเน้นการศึกษาในประเด็น บทบาทของผู้นำชุมชน ปัญหายาเสพติด และการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ด้านการป้องกันปัญหา ยาเสพติด ด้านการปราบปรามยาเสพติด ด้านการบำบัดและฟื้นฟู และด้านการบริหารจัดการ

3. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาที่ผู้วิจัยจะใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือตั้งแต่มีกุมภาพันธ์ 2565–พฤษภาคม 2566 เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564–30 กันยายน 2565 เนื่องจากจำนวนผู้ใช้สารเสพติดในพื้นที่อำเภอปง มีจำนวนลดน้อยลง โดยในปีงบประมาณ 2564 อำเภอปงได้มีการสำรวจจำนวนผู้ใช้สารเสพติดในพื้นที่ มีจำนวน 205 คน และในการ

ประเมินในปีงบประมาณ 2565 ผลการสำรวจจำนวนผู้ใช้สารเสพติดในพื้นที่ มีจำนวนทั้งหมด 52 คน ซึ่งมีจำนวนลดลงจากปีงบประมาณ 2564 จำนวน 153 คน

4. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา มีจำนวน 7 ตำบล ดังนี้ 1) ตำบลผาช้างน้อย 2) ตำบลนาปรัง 3) ตำบลควร 4) ตำบลขุนควร 5) ตำบลออย 6) ตำบลปง และ 7) ตำบลงิม

นิยามศัพท์เฉพาะ

บทบาท หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาตามสถานภาพของตนเอง หรือการกระทำตามหน้าที่ของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติด การปราบปรามยาเสพติด การบำบัดและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด และการบริหารจัดการภายในพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง ในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา

ผู้นำชุมชน หมายถึง บุคคลที่ได้รับบทบาทให้ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการดำเนินการต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งได้แก่ กำนัน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

ยาเสพติด หมายถึง สารใดก็ตามที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือสารที่สังเคราะห์ขึ้น เมื่อนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยวิธีการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้ยังจะทำให้เกิดการเสพติดได้ หากใช้สารนั้นเป็นประจำทุกวัน หรือวันละหลาย ๆ ครั้ง

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ได้ทราบถึงบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา

2. เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าไปกำหนดเป็นแนวทางในการวางแผนและกำหนดมาตรการ และแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ของตนเองและพื้นที่ใกล้เคียงได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา” ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด
3. แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565
4. ข้อมูลพื้นฐานของอำเภอปง จังหวัดพะเยา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชน

1. ความหมายของบทบาท

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายบทบาทไว้ว่าการทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู

ทิพวรรณ เคาวางกูร (2531, หน้า 15) ได้อธิบายความหมายของบทบาทว่า บทบาท คือ แบบแผนของการกระทำที่มีความสัมพันธ์กับหน้าที่ของแต่ละบุคคล และบทบาทดังกล่าวจะเป็นไปตามข้อตกลงที่มีต่อสังคมนั้น ๆ และการกระทำของแต่ละบุคคล คือ ผลที่มาจากตำแหน่งทางสังคมของแต่ละคน และทฤษฎีบทบาทจัดเป็นข้อตกลงประการแรกที่สถานบันต่าง ๆ ในสังคมคาดหวังว่าบุคคลที่ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ควรปฏิบัติอย่างไรบ้าง

ทิพวรรณ เคาวางกูร (2531, หน้า 118) ได้อธิบายความหมายของบทบาทว่า บทบาท คือ หน้าที่หรือพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนในสังคม หน้าที่หรือพฤติกรรมดังกล่าวเป็นสิ่งที่สังคมนั้นกำหนดขึ้น ดังนั้น บทบาทหน้าที่จึงเป็นแบบของการประพฤติปฏิบัติของบุคคลตามสถานะที่เป็นอยู่พึงกระทำต่อบุคคลอื่นในสังคมนั้น ๆ

สมพงษ์ โกไศยกานนท์ (2540, หน้า 7) ได้อธิบายความหมายของบทบาทว่า คือ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกให้เหมาะสมกับตำแหน่งที่ครอบครองอยู่ เช่น ผู้ดำรงตำแหน่ง

เป็นประธานกลุ่ม ต้องแสดงพฤติกรรมเป็นผู้นำ ส่วนผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มต้องแสดงพฤติกรรมของผู้ตาม

ณรงค์ เล็งประชา (2541, หน้า 136-137) กล่าวว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่แสดงออกมาตามสถานภาพ บทบาทเป็นพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลปฏิบัติตามหน้าที่ เมื่อบุคคลติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น ก็ย่อมต้องแสดงบทบาทหลายบทบาทมากขึ้นตามสถานภาพที่เกิดจากความสัมพันธ์นั้น ๆ และบางครั้งบทบาทที่เกิดขึ้นอาจเกิดการขัดแย้ง (Role Conflict) กันได้ เช่น ในขณะที่บุคคลจะแสดงบทบาทเป็นผู้บังคับบัญชา แต่ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาในหน่วยงานราชการซึ่งมีฐานะเป็นบิดาของผู้บังคับบัญชา ในสถานภาพที่เป็นบุตรจะต้องเชื่อฟังบิดา ต้องเคารพบิดา ดังนั้นในกรณีเช่นนี้ย่อมทำให้เกิดความอึดอัดใจ และจำเป็นต้องหาทางเลือกในการปฏิบัติ ลักษณะเช่นนี้จึงเป็นปัญหาที่เกิดจากบทบาทขัดกัน เมื่อบุคคลดำรงตำแหน่งในสังคมย่อมต้องแสดงบทบาทตามตำแหน่งนั้น ๆ ตำแหน่งเดียวกัน แต่ผู้ดำรงตำแหน่งคนละคนอาจมีบทบาทต่างกันไป เพราะต่างคนต่างก็มีร่างกาย จิตใจ และนิสัยที่แตกต่างกัน ฉะนั้นบทบาทจึงเป็นเพียงรูปการณ์ (Aspect) ทางพฤติกรรมของตำแหน่ง

สุพัตรา สุภาพ (2542, หน้า 30) ได้อธิบายว่า บทบาท คือ การกระทำตามลัทธิและหน้าที่ของสถานภาพหรือตำแหน่งของตนเอง เช่น มีตำแหน่งเป็นบิดา บทบาทคือ ต้องเลี้ยงดูบุตร เป็นครู บทบาทคือ สั่งสอนอบรมนักเรียนให้ได้ดี เป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน บทบาทคือ ดำเนินงานตามนโยบายที่อำเภอส่งการลงไป เช่น ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ เป็นต้น จะเห็นได้ว่ามนุษย์แต่ละคนจะมีบทบาทหลายบทบาท และแต่ละบทบาทก็也将มีความสมบูรณ์หรือสมดุลกันพอสมควร เช่น มีผู้เหนือกว่าก็ต้องมีผู้ต่ำกว่า มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ก็ต้องมีลูกบ้าน ซึ่งแต่ละตำแหน่งก็ต้องมีบทบาทต่างกันออกไป

ทัศนีย์ ทองสว่าง (2549, หน้า 70) ได้สรุปสาระสำคัญของบทบาท ดังนี้

1. บทบาทมีประจำอยู่ในทุกสถานภาพของสังคม
2. วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการกำหนดบทบาท
3. การที่บุคคลจะทราบบทบาทได้ ต้องมีการอบรมสั่งสอนให้รู้ระเบียบของสังคม
4. บทบาทจริงที่บุคคลแสดงนั้นไม่แน่นอนเสมอไปว่าจะเหมือนกับบทบาทที่ควรจะเป็นตามบรรทัดฐานของสังคม เพราะบทบาทที่บุคคลแสดงจริง ๆ นั้นเป็นผลของปฏิกิริยาแห่งบุคลิกภาพของบุคคลที่ครองสถานภาพ ร่วมกับบุคลิกภาพของบุคคลอื่นที่มาร่วมในพฤติกรรมและเครื่องกระตุ้นต่าง ๆ ที่มีอยู่ในเวลาและสถานที่ที่เกิดการแสดงบทบาท

ยัง (Young, 1959, 158 อ้างอิงใน ประสิทธิ์ อินทโชติ, 2554) กล่าวว่า บทบาท คือหน้าที่ของฐานะตำแหน่ง เมื่อบุคคลหนึ่งได้ดำรงตำแหน่งใด สิ่งก็ตามมากับตำแหน่งนั้นก็คือ การที่เขาจะต้องมีการปะทะสัมพันธ์ (Interaction) กับตำแหน่งอื่น ๆ ทั้งที่สูงกว่าและต่ำกว่าภายในกลุ่ม ดังนั้น สิ่งก็ตามมากับตำแหน่งอันเป็นเครื่องกำหนดสำหรับการดำรงตำแหน่งนั้น เรียกว่า บทบาท

ลีวินสัน (Levinson, 1964, 284-285 อ้างอิงใน ดลมนรรัตน์ บากา เกษตรชัย และ หีม, 2548) ได้สรุปความหมายของบทบาทไว้ 3 ประการ คือ

1. บทบาท หมายถึง ปทัสถาน ความมุ่งหวัง ข้อห้าม ความรับผิดชอบและอื่น ๆ ที่มีลักษณะในทำนองเดียวกัน ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้ บทบาทตามความหมายนี้คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปถึงการบ่งชี้ถึงหน้าที่อันควรกระทำ

2. บทบาท หมายถึง ความเห็นของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่คิดและ กระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

3. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่กระทำโดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม หรืออาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แนวทางอันบุคคลพึงกระทำเมื่อตนดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

บรูม และเซลซ์นิก (Broom and Selznick, 1973, 16 อ้างอิงใน ประสิทธิ์ อินทโชติ, 2554) ได้อธิบายความหมายของบทบาทว่า บทบาทเป็นการกล่าวถึงสิทธิและหน้าที่ที่ขึ้นอยู่กับสถานะหรือตำแหน่งทางสังคมในขณะนั้น ซึ่งสามารถบอกให้รู้ได้ว่าแต่ละคนจะแสดงบทบาทอะไรบ้าง เช่น บทบาทการเป็นพ่อแม่ บทบาทการเป็นครู เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป บทบาท หมายถึง การกระทำ หรือพฤติกรรมตามตำแหน่งหรือสถานภาพ ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมหรือตามลักษณะของการรับรู้ บทบาทเป็นผลของการแสดงออกตามสิทธิและหน้าที่ เช่น ผู้นำชุมชนหรือก็คือ กำนัน สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง เป็นต้น

2. ความหมายของผู้นำ

กวี วงศ์พุ่ม (2542, หน้า 14-15) ได้อธิบายความหมายของผู้นำโดยสรุปไว้ 5 ประการ ได้แก่

1. ผู้นำ คือ บุคคลที่เป็นศูนย์กลางหรือจุดรวมของกิจกรรมภายในกลุ่มเปรียบเสมือนเป็นแกนหลักของกลุ่ม เป็นผู้มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นมากกว่าทุกคนภายในกลุ่มมีอิทธิพลสูงต่อการตัดสินใจของกลุ่ม

2. ผู้นำ คือ บุคคลที่เป็นผู้นำกลุ่มหรือพากลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ แม้แต่การชี้แนะให้กลุ่มไปสู่เป้าหมายปลายทางก็ถือว่าเป็นผู้นำ ทั้งนี้รวมถึงผู้นำที่นำกลุ่มออกนอกกลุ่มออกทางด้วย

3. ผู้นำ คือ บุคคลที่สมาชิกส่วนใหญ่คัดเลือกหรือยกให้เป็นผู้นำกลุ่มได้

4. ผู้นำ คือ บุคคลที่มีคุณสมบัติเฉพาะบางอย่าง คือ สามารถสอดแทรกอิทธิพลบางประการ อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มได้มากที่สุด

5. ผู้นำ คือ บุคคลที่สามารถนำกลุ่มไปในทางที่ต้องการ เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการแสดงบทบาทหรือการกระทำที่มีความเป็นผู้นำ

เฉลา ประเสริฐสังข์ (2542, หน้า 59) ได้อธิบายความหมายของผู้นำว่า ผู้นำสามารถแบ่งประเภทของผู้นำออกเป็น 2 แบบ ได้แก่

1. ผู้นำแบบใช้อำนาจ คือ ผู้นำที่ใช้อำนาจตามแบบอนุรักษนิยมหรือแบบที่ปฏิบัติต่อเนื่องกันมาตามประเพณี ผู้นำมีหน้าที่ตัดสินใจทุกอย่างด้วยตนเอง แสดงตนต่อผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาว่าตนเองเป็นผู้นำ และคาดหวังให้ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามทุกอย่างที่ตนบอก ผู้นำประเภทนี้อาจรับฟังหรือไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาก็ได้ แต่ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาไม่เคยได้รับคำบอกกล่าวมาให้เขาแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลเพื่ออะไร

2. ผู้นำแบบประชาธิปไตย คือ ผู้นำที่ใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ กล่าวคือ ผู้นำประเภทนี้จะมีพฤติกรรมในการทำงานที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่

2.1 ให้ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาร่วมในการตัดสินใจ

2.2 มีลักษณะที่เป็นมิตรและสนับสนุนผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาเมื่อต้องมีการตัดสินใจเกี่ยวกับงานของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา ผู้นำและผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาจะร่วมกันทำดังต่อไปนี้ 1) มองหาปัญหาให้ชัดเจน 2) เสนอทางเลือก และ 3) เลือกแนวทางแก้ไขที่อาจเป็นไปได้

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2544, หน้า 12) ได้อธิบายความหมายของผู้นำว่า เป็นบุคคลที่ทำให้องค์การเจริญก้าวหน้าและบรรลุผลสำเร็จ โดยเป็นผู้ที่มีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา หรือเป็นบุคคลที่ก่อให้เกิดความมั่นคงและช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ (2551, หน้า 122) ได้อธิบายความหมายของผู้นำว่า บุคคลที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการของกลุ่มในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นผู้นำที่นำพากลุ่มดำเนินการกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้อำนาจภาวะผู้นำที่มีในนามสมาชิกในกลุ่มให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ

เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2556, หน้า 1) ได้อธิบายความหมายของผู้นำว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่ได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น หมายถึง บุคคลที่ได้รับการยอมรับหรือได้รับการแต่งตั้งขึ้นมาให้เป็นหัวหน้าในการทำงานต่าง ๆ ขององค์กร ต้องอาศัยบุคคลที่มีความเป็นผู้นำในการนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรได้ตั้งไว้

อภิชาติ พานสุวรรณ (2561, หน้า 282) ได้อธิบายความหมายของผู้นำว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่มีความสำคัญต่อองค์กร ที่จะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย หรือเป็นผู้ที่จะนำพาองค์กรให้ผ่านพ้นวิกฤติต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อองค์กร

แม็คฟาร์แลนด์ (McFarland, 1979, pp. 214–215) ได้อธิบายความหมายของผู้นำว่า บุคคลที่มีความสามารถในการใช้อิทธิพลให้คนอื่นทำงานในระดับต่าง ๆ ที่ต้องการให้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

รูและไบร์ฮาร์ (Rue and Byars, 2000, อ้างอิงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2545, หน้า 277) ได้อธิบายความหมายของผู้นำว่า บุคคลซึ่งมีผู้ตามและมีอิทธิพลที่จะทำให้ผู้ตามช่วยกันกำหนดวัตถุประสงค์และบรรลุวัตถุประสงค์นั้น

กล่าวโดยสรุป ผู้นำหมายถึง บุคคลที่ได้รับการยอมรับ มีอิทธิพลต่อกลุ่ม และสามารถนำกลุ่มปฏิบัติงานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งอาจได้รับตำแหน่งมาจากการแต่งตั้ง หรือเลือกตั้ง เช่น หัวหน้า ซึ่งเป็นบุคคลหนึ่งของกลุ่มที่ได้รับอำนาจภายนอกกลุ่มให้มาเป็นผู้นำกลุ่ม ซึ่งสมาชิกของกลุ่มอาจไม่ศรัทธา หรือไม่ยอมรับว่าเป็นผู้นำของตนอย่างจริงจัง เป็นผู้นำที่สมาชิกยอมรับด้วยความจำใจเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะแต่งตั้งมาโดยอำนาจของกฎหมายหรือโดยคำสั่งเบื้องบน (อาจมีหรือไม่มีลักษณะผู้นำ) เป็นต้น หรือยกตัวขึ้นมาเอง ซึ่งการเป็นผู้นำที่ดี จะต้องมีความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำคือ การแสดงออกของบุคคลในการกำกับกิจกรรมของกลุ่มให้ไปสู่เป้าหมายร่วมกัน โดยใช้ศิลปะหรือความสามารถในการจูงใจหรือชักจูงผู้อื่นเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย

แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด

1. ความหมายของยาเสพติด

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ได้ให้ความหมายว่า ยาเสพติด หมายถึง สิ่งที่เขาเข้าไปแล้ว จะเกิดความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจต่อไปโดยไม่สามารถหยุดเสกได้ และจะต้องเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อย ๆ จนในที่สุดจะทำให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บต่อร่างกายและจิตใจขึ้น

องค์การสหประชาชาติ ได้ให้ความหมายว่า ยาเสพติด หมายถึง สารใด ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ที่มีผลต่อจิตใจและระบบประสาท (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระนอง, 2559)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายว่า ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมี ซึ่งเมื่อเสพหรือฉีดเข้าสู่ร่างกายติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่งก็จะติดก่อกำให้เกิดพิษเรื้อรัง ทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม เช่น ผีน กัญชา เฮโรอีน ยานอนหลับสุรา (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระนอง, 2559)

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 ได้ให้ความหมายยาเสพติดไว้ว่า ยาเสพติดหมายความว่า ยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ หรือสารระเหย (ราชกิจจานุเบกษา, 2564)

“ยาเสพติดให้โทษ” หมายความว่า สารเคมี พืช หรือวัตถุนิตใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพแล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเป็นลำดับ มีการอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับให้รวมถึงสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษด้วย แต่ไม่หมายความรวมถึง ยาสามัญประจำบ้านบางตำรับที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่ตามกฎหมายว่าด้วยยา

“วัตถุออกฤทธิ์” หมายความว่า วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นสิ่งธรรมชาติหรือที่ได้จากสิ่งธรรมชาติ หรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นวัตถุสังเคราะห์

“สารระเหย” หมายความว่า สารเคมีหรือผลิตภัณฑ์ที่อาจนำไปใช้เพื่อสนองความต้องการของร่างกายหรือจิตใจ ซึ่งทำให้สุขภาพโดยทั่วไปทรุดโทรมลง

2. ประเภทของยาเสพติด

ยาเสพติดได้มีการแพร่ระบาดไปทั่วโลกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นเวลานานนับศตวรรษ ส่งผลให้ปัจจุบันมียาเสพติดมีจำนวนมากมายหลายร้อยชนิด จึงได้มีการแบ่งประเภทของยาเสพติดเป็นหลายรูปแบบ ดังนี้ (สำนักงานชั้นสูตรสาธารณสุข, 2560)

1. แบ่งตามแหล่งที่เกิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ยาเสพติดธรรมชาติ คือ ยาเสพติดที่ผลิตมาจากพืช เช่น ผีน กระต่อม กัญชา เป็นต้น และ 2) ยาเสพติดสังเคราะห์ คือ ยาเสพติดที่ผลิตขึ้นด้วยกรรมวิธีทางเคมี เช่น เฮโรอีน แอมเฟตามีน เป็นต้น

2. แบ่งตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

2.1 ยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ได้แก่ เฮโรอีน แอลเอสดี แอมเฟตามีน หรือ ยาบ้า ยาอีหรือยาเลิฟ

2.2 ยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 2 ยาเสพติดประเภทนี้สามารถนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ได้ แต่ต้องใช้ภายใต้การควบคุมของแพทย์ และใช้เฉพาะกรณีที่เป็นที่จำเป็น เท่านั้น ได้แก่ ผีน มอร์ฟีน โคเคนหรือโคคาอิน โคเคอิน และเมทาโดน

2.3 ยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 3 ยาเสพติดประเภทนี้เป็นยาเสพติดให้โทษที่มี ยาเสพติดประเภทที่ 2 ผสมอยู่ด้วย มีประโยชน์ทางการแพทย์ การนำไปใช้เพื่อจุดประสงค์อื่น หรือเพื่อเสพติดจะมีโทษกำกับไว้ ได้แก่ ยาแก้ไอที่มีตัวยาโคเคอิน ยาแก้ท้องเสียที่มี ผีน ผสมอยู่ด้วย ยาฉีดระงับปวดต่าง ๆ เช่น มอร์ฟีน เพทิดีน ซึ่งสกัดมาจาก ผีน เป็นต้น

2.4 ยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 4 คือสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 1 หรือประเภทที่ 2 ยาเสพติดประเภทนี้ไม่มีกานำมาใช้ในการบำบัดโรคแต่อย่างใด และมีโทษกำกับไว้ด้วย ได้แก่ น้ำยาอะเซติลแคนไฮไดรย์ และอะเซติลคลอไรด์ ซึ่งใช้ในการเปลี่ยนมอร์ฟีนเป็นเฮโรอีน สารคลอซูไดอีเฟดรีน สามารถใช้ในการผลิตยาบ้าได้ และวัตถุ ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทอีก 12 ชนิด ที่สามารถนำมาผลิตยาอีและยาบ้าได้

2.5 ยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 5 เป็นยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าขายอยู่ในยา เสพติดประเภทที่ 1 ถึง 4 ได้แก่ พืชฝิ่น เห็ดขี้ควาย สารสกัดจากทุกส่วนของพืชกัญชาหรือกัญ ชง

3 แบ่งตามการออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ยา เสพติดประเภทกดประสาท ได้แก่ ผีน มอร์ฟีน เฮโรอีน สารระเหย และยากล่อมประสาท 2) ยาเสพติดประเภทกระตุ้นประสาท ได้แก่ แอมเฟตามีน และโคคาอิน 3) ยาเสพติดประเภท หลอนประสาท ได้แก่ แอลเอสดีเอ็มพี และเห็ดขี้ควาย และ 4) ยาเสพติดประเภทออกฤทธิ์ ผสมผสาน กล่าวคือ อาจจะกระตุ้นประสาทหรือหลอนประสาทได้พร้อมกัน

4. แบ่งตามองค์การอนามัยโลก ซึ่งแบ่งออกเป็น 9 ประเภท ได้แก่

4.1 ประเภทฝิ่นหรือมอร์ฟีน รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์คล้ายมอร์ฟีน ได้แก่ ผีน มอร์ฟีน เฮโรอีน เพทิดีน

4.2 ประเภทยาพิษเรท รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์ทำนองเดียวกัน ได้แก่ เซโคบาร์ บิตาล อะโมบาร์บิตาล พาราลดีไฮด์ เมโพรบาเมท ไดอาซีแพม

4.3 ประเภทแอลกอฮอล์ ได้แก่ เหล้า เบียร์ วิสกี้

4.4 ประเภทแอมเฟตามีน ได้แก่ แอมเฟตามีน เมทแอมเฟตามีน

4.5 ประเภทโคเคน ได้แก่ โคเคน โบโคคา

4.6 ประเภทัญญา ได้แก่ ไบัญญา ยางัญญา

4.7 ประเภทใบกระท่อม

4.8 ประเภทหลอนประสาท ได้แก่ แอลเอสดีเอ็นที เมสตาซีน เมล็ดมอริงกลอ
รี ต้นลำโพง เห็ดเมาบางชนิด

4.9 ประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจาก 8 ประเภทข้างต้น ได้แก่ สารระเหยต่าง ๆ
เช่น ทินเนอร์ เบนซิน น้ำยาล้างเล็บ ยาแก้ปวด และบุหรี่

แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2565

1. แนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติด ตามแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและ
ปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2565 (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพ
ติด, 2565, หน้า 26-48)

1.1 มาตรการความร่วมมือระหว่างประเทศ

กรอบการดำเนินการที่สำคัญ

1.1.1 เสริมสร้างความร่วมมือเชิงนโยบาย ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และ
ความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในและนอกภูมิภาค เพื่อสกัดกั้นสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ให้
เข้าสู่แหล่งผลิตยาเสพติด

1.1.2 แสวงหาความร่วมมือกับต่างประเทศในการเพิ่มทักษะการเรียนรู้ และ
การใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยใช้วิทยาลัยป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระหว่าง
ประเทศเป็นศูนย์กลางการฝึกอบรม

1.1.3 พัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศ เพื่อ
ประโยชน์ในการวิเคราะห์สถานการณ์ และกำหนดนโยบาย ทำที่การดำเนินความร่วมมือ
ระหว่างประเทศ

แนวทางที่ 1 ความร่วมมือระหว่างประเทศ

แผนงานที่ 1.1 การสกัดกั้นการนำเข้าสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ไม่ให้เข้าสู่พื้นที่
แหล่งผลิตยาเสพติดสามเหลี่ยมทองคำ ด้วยปฏิบัติการสามเหลี่ยมทองคำ 1511 และความ
ร่วมมือระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

แนวทางการดำเนินงาน

สนับสนุนการดำเนินงานและการปฏิบัติกร่วมระหว่างประเทศในอนุภูมิภาค
ลุ่มแม่น้ำโขง เพื่อสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงสารตั้งต้น เคมีภัณฑ์ และยาเสพติดในรูปแบบต่าง
ๆ ไม่ให้เข้าสู่แหล่งผลิตยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ และในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

สนับสนุนการพัฒนาฐานข้อมูลสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงเพื่อใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์สถานการณ์ รวมทั้งสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการสืบสวนปราบปราม และขยายผลคดียาเสพติดระหว่างประเทศ

แผนงานที่ 1.2 ความร่วมมือด้านการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย

แนวทางการดำเนินงาน

สนับสนุนการสกัดกั้นและปราบปรามผู้ค้ายาเสพติด เครือข่ายยาเสพติดข้ามชาติ และการบังคับใช้กฎหมายในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ตัดวงจรทางการเงิน การค้าออนไลน์ การสืบสวนสอบสวนเงินตรา เข้ารหัสลับและเว็บลับ การสกัดกั้นยาเสพติดทางทะเล ท่าเรือสากล และพัสตุนท์ระหว่างประเทศ เพื่อสกัดกั้น ปราบปราม ตรวจพิสูจน์ และขยายผลคดียาเสพติดระหว่างประเทศ

แผนงานที่ 1.3 ความร่วมมือด้านการป้องกันและบำบัดรักษา

แนวทางการดำเนินงาน

สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเครือข่ายเยาวชน ในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง การส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนและหมู่บ้านชุมชนตามแนวชายแดน โดยคัดเลือกหมู่บ้าน/ชุมชนตามแนวชายแดนเป็นพื้นที่นำร่อง เพื่อพัฒนาพื้นที่และพัฒนาคนให้มีเศรษฐกิจ/รายได้ครัวเรือนที่ดีขึ้น ส่งเสริมอาชีพสุจริต และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตโดยไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ตลอดจนส่งเสริมความความร่วมมือและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านการบำบัดรักษาระหว่างประเทศ

แผนงานที่ 1.4 ความร่วมมือด้านบริหารและอำนวยการ

แนวทางการดำเนินงาน

สนับสนุน ส่งเสริม และแสวงหาความร่วมมือประเทศในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง อาเซียน และประเทศคู่เจรจา รวมทั้งประเทศนอกภาคพื้นอาเซียน และองค์การระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการแก้ไขปัญหาเสพติดทั้งในระดับหน่วยงาน และระดับบุคคล ทั้งด้านองค์ความรู้ วัสดุ ครุภัณฑ์ และนวัตกรรม ตลอดจนอำนวยความสะดวกระหว่างประเทศ เพื่อขับเคลื่อนแผนงานโครงการต่าง ๆ ที่มีข้อตกลงร่วมกัน

1.2 มาตรการการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย

กรอบการดำเนินการที่สำคัญ

1.2.1 การสกัดกั้นยาเสพติด

1.2.2 การปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดและเครือข่ายการค้ายาเสพติดในประเทศและอาชญากรรมข้ามชาติ และมาตรการริบทรัพย์สิน

1.2.3 ดำเนินการต่อพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนที่เฝ้าต่อการค้าและแพร่ระบาดของยาเสพติด

แนวทางที่ 1 การสกัดกั้นยาเสพติด

แผนงานที่ 1.1 การสกัดกั้นยาเสพติด

แนวทางการดำเนินงาน

1. การดำเนินการสกัดกั้นทางบก กำหนดให้มีการดำเนินการ ดังนี้
  - 1.1 หน่วยงานความมั่นคงเสริมกำลังในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อลาดตระเวนและเฝ้าระวังความเคลื่อนไหวของกลุ่มขบวนการลักลอบลำเลียงยาเสพติดตามแนวชายแดน และแลกเปลี่ยนข่าวสารเพื่อดำเนินการจับกุมขบวนการลักลอบลำเลียงยาเสพติด
  - 1.2 สืบสวน ขยายผลเครือข่ายที่มีความเคลื่อนไหวตามแนวชายแดน เช่น กลุ่มเครือข่ายที่ทำธุรกิจและธุรกรรมเพื่อพอกเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด เพื่อดำเนินการตามกฎหมายและยึด/อายัดทรัพย์สิน
  - 1.3 ประสานขอความร่วมมือบริษัทขนส่งโลจิสติกส์ ให้มีการเฝ้าระวังไม่ให้เครือข่ายยาเสพติด ใช้เป็นช่องทางต่าง ๆ เพื่อสืบสวน ขยายผล จับกุม
2. การดำเนินการสกัดกั้นทางน้ำ กำหนดให้มีการดำเนินการ ดังนี้
  - 2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดตั้งชุดปฏิบัติการ เพื่อสืบสวน ขยายผล และยึด/อายัดทรัพย์สินผู้กระทำความผิด ในการนำเข้า-ส่งออกยาเสพติดผ่านทางท่าเรือสากลของไทย ภายใต้โครงการความร่วมมือปราบปรามยาเสพติดระหว่างท่าเรือสากล (Seaport Interdiction Task Force : SITF)
  - 2.2 ร่วมปฏิบัติการกับหน่วยงานด้านยาเสพติดทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อขยายผล ปราบปรามกลุ่มเครือข่ายการค้ายาเสพติดอาชญากรรมข้ามชาติที่มีพฤติการณ์นำยาเสพติดผ่านประเทศไทย ไปยังประเทศปลายทาง
  - 2.3 ประสานขอความร่วมมือบริษัทขนส่งหรือผู้ประกอบการนำเข้า-ส่งออกผ่านทางเรือระหว่างประเทศ ให้มีการเฝ้าระวังไม่ให้เครือข่ายยาเสพติดใช้เป็นช่องทางในการลักลอบลำเลียงยาเสพติด และให้มีการแจ้งเบาะแสข่าวสารยาเสพติดให้กับเจ้าหน้าที่ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อสืบสวน ขยายผล จับกุม
3. การดำเนินการสกัดกั้นทางอากาศ กำหนดให้มีการดำเนินการ ดังนี้

3.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดตั้งชุดปฏิบัติการ เพื่อสืบสวน ขยายผล และ ยึด/อายัดทรัพย์สินผู้กระทำความผิดในการนำเข้า-ส่งออกผ่านทางท่าเรือสากลของไทย ภายใต้ โครงการความร่วมมือปราบปรามยาเสพติดระหว่างท่าอากาศยานนานาชาติ (Airport Interdiction Task Force: AITF) และการลักลอบลำเลียงยาเสพติดผ่านระบบโลจิสติกส์ พัสดุ ภัณฑ์ระหว่างประเทศ

3.2 ร่วมปฏิบัติการกับหน่วยงานด้านยาเสพติดทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อขยายผล ปราบปรามกลุ่มเครือข่ายการค้ายาเสพติดอาชญากรรมข้ามชาติ ที่มีพฤติการณ์ นำยาเสพติดผ่านประเทศไทยไปยังประเทศปลายทาง

3.3 ประสานขอความร่วมมือสถานประกอบการ และบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด เพื่อเฝ้าระวังไม่ให้เครือข่ายยาเสพติดใช้เป็นช่องทางในการลักลอบลำเลียงยาเสพติด และให้มีการแจ้งเบาะแสข่าวสารยาเสพติดให้กับเจ้าหน้าที่ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อสืบสวน ขยายผล จับกุม

4. นำอุปกรณ์เทคโนโลยีเสริมการสกัดกั้นให้มีประสิทธิภาพ

แนวทางที่ 2 การปราบปรามกลุ่มการค้ายาเสพติด

แผนงานที่ 2.1 การปราบปรามผู้ค้ายาเสพติด และเครือข่ายการค้ายาเสพติด ในประเทศ และอาชญากรรมข้ามชาติ และมาตรการรับทรัพย์สิน

แนวทางการดำเนินงาน

1. กำหนดเป้าหมายบุคคลผู้ค้ายาเสพติดและเครือข่ายการค้ายาเสพติด เพื่อ สืบสวนสอบสวนจนนำไปสู่มาตรการรับทรัพย์สิน

2. เฝ้าระวังการซื้อขายยาเสพติดบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และจัดทำเป็น ฐานข้อมูลการแพร่ระบาดของยาเสพติด และนำมาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้

3. ดำเนินการทางวินัยและการบังคับใช้กฎหมายต่อเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง กับยาเสพติด หรือปล่อยปะละเลยให้มีการค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่

แผนงานที่ 2.2 มาตรการรับทรัพย์สินคดียาเสพติด

แนวทางการดำเนินงาน

1. บูรณาการดำเนินมาตรการรับทรัพย์สินในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามแนวทางที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายยาเสพติด ร่วมกับหน่วยงานภาคีภายใต้ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งประมวลกฎหมายยาเสพติด พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และมาตรการทางภาษีตามประมวลรัษฎากร

2. จัดทำคู่มือแนวทางปฏิบัติมาตรการรื้อฟื้นชีวิตตามประมวลกฎหมายยาเสพติดสำหรับผู้ปฏิบัติงานโดยเฉพาะ แนวทางการรื้อฟื้นชีวิตตามมูลค่า

3. พัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการรื้อฟื้นชีวิต ให้มีความรู้ความเข้าใจในการบังคับใช้กฎหมาย วิธีการ และแนวทางปฏิบัติในการรื้อฟื้นชีวิตรูปแบบใหม่ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด รวมทั้งการนำเทคโนโลยีดิจิทัล นวัตกรรมใหม่ ๆ มาสนับสนุนการดำเนินงาน

4. พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือและเสริมสร้างแนวร่วมในการตรวจหาทรัพย์สินในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยประสานความร่วมมือทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาชน ให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การทำธุรกรรมทางการเงิน ผลิตภัณฑ์ทางการเงิน สินทรัพย์ดิจิทัล และการแจ่งเบาะแสแหล่งที่มาหรือซุกซ่อนทรัพย์สินคดียาเสพติด รวมทั้งการเชื่อมโยงระบบข้อมูลคดียาเสพติดกับศาล อัยการ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินกระบวนการรื้อฟื้นชีวิต

5. ประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้แนวทางการรื้อฟื้นชีวิตตามประมวลกฎหมายยาเสพติดให้กับหน่วยงาน ภาควิชา และประชาชน

6. บริหารจัดการทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายยาเสพติด

แผนงานที่ 2.3 การดำเนินการต่อพื้นที่หมู่บ้านนำเข้า หมู่บ้านทางผ่าน หมู่บ้านพักยา หมู่บ้านเลี้ยงดำน และหมู่บ้าน/ชุมชนแพร่ระบาดยาเสพติด (หมู่บ้าน/ชุมชนที่เฝ้าต่อการค้าและแพร่ระบาดยาเสพติด)

แนวทางการดำเนินงาน

1. กำหนดพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนเป้าหมายที่เฝ้าต่อการค้าและแพร่ระบาดยาเสพติดที่จะดำเนินการ ดังนี้

1.1 หมู่บ้านชายแดนที่มีการนำเข้ายาเสพติด ซึ่งมีลักษณะเป็นหมู่บ้านที่อยู่ติดตามแนวชายแดน ทั้งทางบก และทางน้ำ ที่มีการลักลอบนำเข้ายาเสพติด

1.2 หมู่บ้านทางผ่านยาเสพติด มีลักษณะที่กลุ่มผู้ลักลอบลำเลียงใช้เป็นเส้นทางผ่านยาเสพติดต่อจากหมู่บ้านที่ลักลอบนำเข้า

1.3 หมู่บ้านเลี้ยงดำน มีลักษณะเป็นหมู่บ้านที่มีเส้นทางหลบหลีกหรือเลี้ยงดำนตรวจยาเสพติด/ด่านตรวจยาเสพติดถาวร ในรัศมี 5 กิโลเมตรจากด่านตรวจ

1.4 หมู่บ้านพักยาเสพติด ที่กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดหรือเครือข่ายการค้ายาเสพติดใช้หมู่บ้านนั้น ๆ เป็นที่พักยาเสพติดก่อนส่งไปยังพื้นที่อื่น

1.5 หมู่บ้าน/ชุมชน แพ้ระบาดยาเสพติด ที่พบการค้าและเสพยาเสพติด รวมถึงแหล่งมั่วสุ่มยาเสพติด

2. กำหนดเป้าหมายบุคคลที่กระทำความผิดที่มีพฤติการณ์ค้า ล้ำเลียง ค้า และเสพยา ผู้ที่มีหมายจับในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยเป้าหมายที่จะดำเนินการต้องมีข้อมูลที่ชัดเจน และสามารถพิสูจน์ทราบตัวบุคคลเป้าหมายได้

3. กำหนดให้มีการดำเนินการ ดังนี้

3.1 หน่วยงานความมั่นคงดำเนินการแก้ไขปัญหากลักลอบนำเข้ายาเสพติด โดยวิธีการที่เหมาะสมกับพื้นที่

3.2 เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคประชาชน เพื่อเฝ้าระวังไม่ให้มีการใช้พื้นที่หมู่บ้านนำเข้า หมู่บ้านทางผ่าน หมู่บ้านพักยา หมู่บ้านเลี้ยงด่าน และหมู่บ้าน/ชุมชนแพร่ระบาด

3.3 ดำเนินการปราบปรามผู้ค้าและค้นหาผู้เสพให้เข้าสู่ระบบการบำบัดรักษายาเสพติด

1.3 มาตรการการป้องกันยาเสพติด

กรอบการดำเนินการที่สำคัญ

1.3.1 สร้างภูมิคุ้มกันในเด็กและเยาวชนแต่ละช่วงวัยอย่างเหมาะสม ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน และเสริมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย เพื่อป้องกันการเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด ทั้งการเสพยาเสพติดและการตกเป็นเหยื่อในการค้ายาเสพติด

1.3.2 สร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในกลุ่มแรงงานทั้งในระบบและนอกระบบ โดยเน้นการสร้างความร่วมมือ องค์กรภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างการรับรู้ในการป้องกันไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด ทั้งการใช้และการค้ายาเสพติด รวมถึงส่งเสริมสถานประกอบการเพื่อให้โอกาสแก่แรงงานที่ไปเสพยาเสพติดได้เข้าสู่การบำบัดรักษา และให้โอกาสผู้ผ่านการบำบัด เข้าทำงานในสถานประกอบการ

1.3.3 เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัว โดยส่งเสริมให้หน่วยงาน/องค์กรด้านการพัฒนาครอบครัวในพื้นที่ ได้มีองค์ความรู้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะบุตรหลานแก่ครอบครัวในพื้นที่ เพื่อการป้องกันปัญหายาเสพติด

1.3.4 เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของหมู่บ้าน/ชุมชน ในการเฝ้าระวัง ค้นหา ให้โอกาส ดูแล และช่วยเหลือผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน รวมทั้งการ

เสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อการป้องกันปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน

แนวทางที่ 1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชนตามแนวชายแดน และการพัฒนาทางเลือก

แผนงานที่ 1.1 การพัฒนาพื้นที่และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนตามแนวทางการพัฒนาทางเลือกในพื้นที่ชายแดน

แนวทางการดำเนินงาน

พื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนตามแนวชายแดน กำหนดให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. กำหนดพื้นที่เป้าหมาย ศึกษา สำรวจ รวบรวมข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้าน/ชุมชนเป้าหมาย ด้านสถานการณ์ยาเสพติด เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเชิงลึก

2. สร้างการรับรู้ สร้างศรัทธา สร้างแรงจูงใจฝ่ายปกครอง ผู้นำชุมชน ประชาชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาทางเลือก

3. ประชุม ประชาคม หาข้อตกลงร่วมกันในการค้นหาปัญหา และกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่

4. ระดมความร่วมมือทุกภาคส่วนจัดทำแผนการแก้ไขปัญหา โดยบูรณาการแผนและงบประมาณระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

5. ดำเนินกิจกรรมการพัฒนาปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน สนับสนุนการสร้างโอกาส สร้างทางเลือกในการประกอบอาชีพที่สุจริต ส่งเสริมการศึกษา ระบบสาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และด้านอื่น ๆ ตามแผนที่กำหนด/บริบทของปัญหาในพื้นที่

6. พัฒนาศักยภาพบุคลากรภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาพัฒนา และประชาชนในพื้นที่ ให้ความรู้ความเข้าใจในมาตรการพัฒนาทางเลือกเพื่อการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด

7. บูรณาการงานป้องกัน บำบัดรักษา และการเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดในพื้นที่เป้าหมาย

แนวทางที่ 2 การป้องกันยาเสพติดในแต่ละกลุ่มเป้าหมายอย่างเหมาะสม เป็นรูปธรรม

แผนงานที่ 2.1 การพัฒนาพื้นที่และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนตามแนวทางการพัฒนาทางเลือกในพื้นที่ชายแดน

แนวทางการดำเนินงาน

1. เด็กปฐมวัย อายุ 2-6 ปี กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เสริมสร้างทักษะสมองด้วยองค์ความรู้ Executive Functions (EF) โดยประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนควบคู่กับการพัฒนาทักษะที่เหมาะสมกับช่วงวัย เช่น การยับยั้งชั่งใจ การควบคุมอารมณ์ การจดจ่อใส่ใจ การยืดหยุ่น/ปรับตัว ฯลฯ เพื่อเป็นการวางรากฐานภูมิคุ้มกันยาเสพติดระยะยาว ผ่านสถานศึกษา/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และกลไก/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. วัยเด็ก อายุ 7-12 ปี กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ความรู้เพื่อการป้องกันยาเสพติดที่เหมาะสม ผ่านการเรียนการสอนในหลักสูตร เช่น รายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ฯลฯ เพื่อป้องกันการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งการเข้ายาเสพติดและการตกเป็นเหยื่อในการค้ายาเสพติด และส่งเสริมกิจกรรมนอกหลักสูตร เช่น กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมทางเล็อก ฯลฯ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับช่วงวัย ผ่านสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา หรือเทียบเท่า และกลไก/หน่วยงาน/บุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผ่านช่องทางที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น สื่อสังคมออนไลน์

3. วัยรุ่น อายุ 13-18 ปี กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังนี้

3.1 ให้ความรู้เพื่อการป้องกันยาเสพติดที่เหมาะสม ผ่านการเรียนการสอนในหลักสูตร เช่น รายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ฯลฯ และกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อป้องกันการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งการเข้ายาเสพติดและการตกเป็นเหยื่อในการค้ายาเสพติด ต่อเนื่องจากช่วงอายุ 7-12 ปี ผ่านสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา หรือเทียบเท่า และกลไก/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผ่านช่องทางที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น สื่อสังคมออนไลน์

3.2 ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม โดยการสำรวจและค้นหานักเรียนที่มีความเสี่ยงเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด เพื่อการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสมในแต่ละบุคคล ให้สามารถปรับเปลี่ยนความคิด พฤติกรรม เห็นคุณค่าและมีความภาคภูมิใจในตนเอง เพื่อไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด ทั้งในการใช้และการตกเป็นเหยื่อในการค้ายาเสพติด

4. เยาวชน อายุ 19 ปีขึ้นไป กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่

เกี่ยวข้อง ให้ความรู้ผ่านการเรียนการสอนในหลักสูตรหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรตามความเหมาะสม และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย ในกิจกรรมการป้องกันยาเสพติด เพื่อปลูกฝังค่านิยม/ทัศนคติต่อปัญหาเสพติด การมีจิตสาธารณะ และมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม เพื่อป้องกันการเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาเสพติด ทั้งการใช้ยาเสพติด และการตก เป็นเหยื่อในการค้ายาเสพติด ผ่านสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา หรือเทียบเท่า รวมถึงหน่วยงาน/องค์กร/เครือข่ายที่ดูแลกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ ตลอดจนผ่านช่องทาง ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น สื่อสังคมออนไลน์

5. ดำเนินการประเมินและวัดผลการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ตามการเรียน การสอนในหลักสูตร และส่งเสริมกิจกรรมนอกหลักสูตรในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ทราบ ผลของการดำเนินงาน และเพื่อปรับปรุงหลักสูตร และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องให้มีความเหมาะสม มากยิ่งขึ้น

6. พัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างแรงจูงใจบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อการ ขับเคลื่อนงานในกลุ่มเป้าหมาย ให้เกิดประสิทธิภาพ เช่น การพัฒนา ผักอบรม และเสริมสร้าง องค์กรความรู้ การประกาศเกียรติคุณ และให้ความดีความชอบ ฯลฯ

แผนงานที่ 2.2 การสร้างภูมิคุ้มกัน และป้องกันการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในกลุ่มแรงงาน

แนวทางการดำเนินงาน

1. เสริมสร้างภูมิคุ้มกัน และป้องกันการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดใน แรงงานแต่ละกลุ่ม ดังนี้

1.1 กลุ่มแรงงานนอกระบบ โดยอาสาสมัครแรงงาน (อสร.) และ หน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการสร้างภูมิคุ้มกันในกลุ่มแรงงานนอกระบบ ตาม กลุ่มอาชีพที่มีปัญหา/เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในแต่ละพื้นที่ เช่น แรงงานในภาค การเกษตร ประมง รับจ้างชั่วคราว รับงานไปทำบ้าน อาชีพอิสระ วินมอเตอร์ไซด์ คนขับรถส่ง ของ-อาหาร ค้าขาย หาบเร่แผงลอย โดยการสร้างความร่วมมือกับองค์กร/หน่วยงานภาคีที่ เกี่ยวข้องในแต่ละกลุ่มอาชีพ เพื่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ความเข้าใจผ่านช่องทางและ บุคคลที่เหมาะสม ไปยังแรงงานนอกระบบที่เกี่ยวข้อง เช่น การประชุมชี้แจง ลงพื้นที่ให้ความรู้ และสื่อสังคมออนไลน์/สื่อที่สอดคล้องกับการทำงานในแต่ละอาชีพ เพื่อป้องกันไม่ให้เข้าไปยุ่ง เกี่ยวกับปัญหาเสพติด ทั้งในด้านการใช้และการค้ายาเสพติด

1.2 กลุ่มแรงงานในสถานประกอบการ สร้างการรับรู้ ทัศนคติ และ ประชาสัมพันธ์แก่ผู้ประกอบการ ผ่านช่องทาง/กิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมสถาน

ประกอบการให้เงินโยบาย และมีส่วนร่วมในการให้โอกาสแรงงานที่ไปใช้ยาเสพติด ได้เข้าสู่การบำบัดรักษา และให้โอกาสผู้ผ่านการบำบัด เข้าทำงานในสถานประกอบการ รวมทั้งเฝ้าระวังปัญหาเสพติด และเสริมสร้างกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้กลับเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาเสพติดทั้งในด้านการใช้และการค้ายาเสพติด ตามระบบการจัดการปัญหาเสพติดในสถานประกอบการแต่ละระดับ

2. เสริมสร้างแรงจูงใจบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อการขับเคลื่อนงานในกลุ่มเป้าหมายให้เกิดประสิทธิภาพ รวมทั้งเสริมสร้างแรงจูงใจสถานประกอบการที่ให้โอกาสผู้ใช้ยาเสพติดเข้าบำบัดรักษา ให้โอกาสผู้ผ่านการบำบัดรักษาเข้าทำงาน โดยการเสริมแรงจูงใจต่าง ๆ ที่เหมาะสม เช่น การประกาศเกียรติคุณ และให้ความดีความชอบ ฯลฯ

แนวทางที่ 3 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัว และชุมชน

แผนงานที่ 3.1 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัว

แนวทางการดำเนินงาน

1. ส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพด.) และองค์กรที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาครอบครัวในพื้นที่ โดยชี้แจง ทำความเข้าใจ หรือจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้เห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในครอบครัว และพัฒนาทักษะของบุตรหลาน เพื่อป้องกันปัญหาเสพติด

2. เสริมสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ด้านทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพด.) และองค์กรที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาครอบครัวในพื้นที่ โดยการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น การเผยแพร่สื่อ องค์ความรู้ ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการฝึกอบรม เพื่อสำหรับนำไปส่งเสริมให้ครอบครัวที่ดูแลในพื้นที่ได้พัฒนาทักษะสมอง (Executive Functions: EF) แก่บุตรหลานเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

แผนงานที่ 3.2 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของหมู่บ้าน/ชุมชน

แนวทางการดำเนินงาน

1. ดำเนินการเฝ้าระวังและสำรวจ (Re X-ray) จำแนกกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเสพติดในทุกหมู่บ้าน/ชุมชน ด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม เช่น การทำเวทีประชาคมเพื่อค้นหาผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด การจัดระเบียบสังคม การเดินเวรยาม และตั้งจุดตรวจในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อขึ้นทะเบียนส่งเข้ารับการรักษา ตามกระบวนการของหน่วยงานด้านสาธารณสุข และดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาของแต่ละบุคคล เพื่อให้โอกาสได้รับการยอมรับจากชุมชนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างปกติสุข และไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับปัญหาเสพติดซ้ำอีกโดยกระทรวงมหาดไทย และกรุงเทพมหานคร

ร่วมกับอาสาสมัครที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น ชุติรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ดำเนินการเพื่อเสริมสร้างเป็นพื้นที่ปลอดภัย

2. เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของหมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดิน ดังนี้

2.1 ขยายและซ่อมเสริมหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน เพื่อพัฒนาและยกระดับความเข้มแข็ง ตามกระบวนการกองทุนแม่ของแผ่นดิน การศึกษาดูงาน และนำไปขยายผลต่อยอดในเชิงปฏิบัติในหมู่บ้านกองทุนแม่

2.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้กองทุนแม่ของแผ่นดินดำเนินการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ รวมถึงพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาอาชีพแก่ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อการป้องกันภัยพิบัติ ตามสถานการณ์ที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่

1.4 มาตรการการบำบัดรักษายาเสพติด

กรอบการดำเนินการที่สำคัญ

1.4.1 นำผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาด้วยความสมัครใจเป็นแนวทางหลัก

1.4.2 พัฒนาระบบการจัดการกับผู้เสพเป็นรายบุคคล

แนวทางที่ 1 การดูแลผู้ติดยาเสพติดให้เข้าถึงการบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสภาพสังคม เพื่อลดผลกระทบจากยาเสพติด

แผนงานที่ 1.1 การระบบการบำบัดรักษา

แนวทางการดำเนินงาน

1. ชักนำ จูงใจผู้เสพยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาด้วยความสมัครใจเป็นหลัก โดยสร้างการรับรู้แก่ผู้เสพยาเสพติด ครอบครัวผู้เสพยาเสพติด ชุมชนและสังคมให้การยอมรับว่าผู้เสพคือผู้ป่วย และการเสพยาเสพติดเป็นโรคเรื้อรัง รวมทั้งสร้างความเข้าใจเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการยอมรับปัญหาผู้เสพยาเสพติดเป็นปัญหาสุขภาพ และมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาพื้นฐานทางสังคม ตลอดจนจูงนำผู้เสพยาเสพติดที่อยู่ในเงื่อนไขตามกระบวนการบำบัดรักษา โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายเข้าสู่กระบวนการและดำเนินการตามคำสั่งศาล โดยคำนึงถึงการสงเคราะห์ให้ผู้เสพเลิกยาเสพติด

2. นำผู้เสพที่หน่วยงานภาคีค้นหาและขึ้นทะเบียนไว้ เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพทางสังคม

3. กำหนดแนวทางการดำเนินงานกับผู้ต้องสงสัยว่าเสพยาเสพติด หรือมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อเสพ

4. พัฒนาระบบการคัดกรอง ให้สามารถคัดกรองและประเมินความรุนแรงของการติดยาเสพติด ภาวะความเสี่ยงทางสุขภาพกายหรือสุขภาพจิต และพิจารณาส่งต่อผู้เข้ารับการรักษาในรูปแบบที่เหมาะสม รวมถึงจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการคัดกรองและข้อมูลอื่นของผู้รับการคัดกรอง รวมทั้งจัดตั้งและพัฒนากลไกการคัดกรองให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข

5. พัฒนาระบบการบำบัดรักษาให้มีประสิทธิภาพ โดยการจัดตั้งกลไกการบำบัดรักษาและพัฒนาองค์ความรู้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนยกระดับสถานบำบัดรักษาให้เป็นไปตามมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข

6. พัฒนารูปแบบการบำบัดรักษา ให้มีความหลากหลาย เหมาะสมกับแต่ละบุคคล เช่น การบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดโดยชุมชนเป็นฐาน (Community Based Treatment: CBTx) การลดอันตรายจากยาเสพติด (Harm Reduction) การให้คำแนะนำแบบสั้น (Brief Advice: BA) การบำบัดแบบสั้น (Brief Intervention: BI) การฟื้นฟูสมรรถภาพรูปแบบชุมชนบำบัด (Therapeutic Community: TC) การฟื้นฟูสมรรถภาพด้วยเทคนิคการปรับความคิดและพฤติกรรม (Cognitive Behavioral Therapy: CBT) การบำบัดผู้ติดยาเสพติดที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชน (จิตเวช) เป็นต้น

แผนงานที่ 1.2 การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เข้ารับการรักษาพยาบาล
แนวทางการดำเนินงาน

1. มีระบบการประเมินสภาพทางสังคม เพื่อวางแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เข้ารับการรักษาพยาบาลเป็นรายบุคคล

2. พัฒนากลไกการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เข้ารับการรักษาพยาบาล ให้สามารถดำเนินการสงเคราะห์ สนับสนุนที่อยู่อาศัย การศึกษา อาชีพ และการติดตามดูแลช่วยเหลือจนสามารถกลับมาดำรงชีวิตในสังคมได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม รวมทั้งจัดตั้งและพัฒนาศูนย์ฟื้นฟูทางสังคมให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุข

3. สร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และสังคม ในการเฝ้าระวังติดตามดูแล ให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ รวมทั้งการแก้ไขปัญหาพื้นฐานของผู้เสพยาเสพติด โดยยึดหลักแนวคิด ผู้เสพคือผู้ป่วย มุ่งเน้นใช้การสาธารณสุขนำสอดคล้องตามนโยบายยาเสพติดโลก

4. บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสงเคราะห์สนับสนุน การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านที่อยู่อาศัย การศึกษาอาชีพ และการติดตามดูแลช่วยเหลือผู้เข้ารับการรักษาจนสามารถกลับมาดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

แผนงานที่ 1.3 การอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่การบำบัดรักษา และการฟื้นฟูสภาพทางสังคม

แนวทางการดำเนินงาน

1. จัดทำแนวทางการดำเนินงานตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ให้เจ้าหน้าที่สามารถนำไปปฏิบัติได้

2. บูรณาการแผนงาน งบประมาณ ระบบข้อมูลสารสนเทศ และการพัฒนาบุคลากรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการต่อผู้เสพอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ในระดับนโยบายจนถึงการนำไปสู่การปฏิบัติ

1.5 มาตรการบริหารจัดการอย่างบูรณาการ

กรอบการดำเนินการที่สำคัญ

1.5.1 การบริหารจัดการเชิงนวัตกรรม โดยการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชเสพติด และการขยายนโยบายทางเลือกใหม่ ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

1.5.2 การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับประมวลกฎหมายยาเสพติด

1.5.3 การกำหนดแนวทางการดำเนินงานรองรับประมวลกฎหมายยาเสพติด

แนวทางที่ 1 กิจการพิเศษ

แผนงานที่ 1.1 การควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชเสพติด

แนวทางการดำเนินงาน

1. ควบคุมพืชเสพติด ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ติดตามสถานการณ์การนำพืชเสพติดไปใช้ในทางที่ผิด พัฒนากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และ มาตรการทางเลือกที่เหมาะสม เพื่อสมดุลการควบคุมผลกระทบและการใช้ประโยชน์จากพืชเสพติด

2. พัฒนางานวิชาการและเครือข่ายวิชาการพืชเสพติด เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่มีหลักฐานทางวิชาการ การสนับสนุนการวิจัยให้ใช้พืชกระท่อม เป็นสารทดแทนสารเสพติด

แผนงานที่ 1.2 การพัฒนามาตรการทางเลือกรูปแบบใหม่

แนวทางการดำเนินงาน

1. สนับสนุนและคัดเลือกเป้าหมายนำร่อง (พื้นที่/ผู้เสพผู้ติดยาเสพติด) เพื่อดำเนินการมาตรการทางเลือกรูปแบบใหม่ ตามกรอบแนวคิดประมวลกฎหมายยาเสพติด ได้แก่ การทำให้ยาเสพติดไม่ร้ายแรงเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย (Legalization) การเบี่ยงเบนคดี (Diversion) การลดทอนความเป็นอาชญากรรม (Decriminalization) และการลดอันตราย

จากการใช้ยาเสพติด (Harm Reduction) ดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเป้าหมายนำร่อง ติดตาม ประเมินผล และถอดบทเรียนเพื่อพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาต่อไป

2. ขยายผลโครงการพัฒนาคลินิกให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยคดียาเสพติดในระบบศาล ตามบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือ (MOU) เพื่อการดำเนินงานให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยคดียาเสพติดในระบบศาล (ปี พ.ศ. 2563–2565) โดยการสนับสนุนการจัดตั้งคลินิกให้คำปรึกษาด้านจิตสังคม เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย ลดการกระทำผิดซ้ำ รวมถึงพัฒนาศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาและถอดบทเรียน เพื่อการดำเนินงานหลังสิ้นสุด MOU อย่างยั่งยืน

3. การกำหนดพื้นที่พิเศษ เพื่อทดลองหรือทดสอบเกี่ยวกับการเพาะปลูกพืชที่เป็นยาเสพติด การผลิตยาเสพติด การเสพหรือครอบครองยาเสพติดบางชนิดตามปริมาณที่กำหนด เพื่อการศึกษาวิจัยหรือการลดอันตรายจากยาเสพติดหรือการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแนวทางของประมวลกฎหมายยาเสพติด

แผนงานที่ 1.3 การขับเคลื่อนแผนพื้นที่พิเศษ

แนวทางการดำเนินงาน

ดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดครอบคลุมทุกมิติ ทั้งการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษา ให้เกิดประสิทธิภาพ มีความเหมาะสม ยืดหยุ่นตามลักษณะของสภาพปัญหา และสอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ โดยบูรณาการแผน และงบประมาณ ประสาน และสนับสนุนการดำเนินงานภารกิจ ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่พิเศษ สอดคล้องตามภารกิจหลักของหน่วยงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่พื้นฐาน ไม่ให้เป็นเงื่อนไขในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด

แนวทางที่ 2 การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ

แผนงานที่ 2.1 การควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชเสพติด

แนวทางการดำเนินงาน

1. บูรณาการแผนปฏิบัติการ แผนงาน โครงการ และงบประมาณ ให้มีความเชื่อมโยง ประสานสอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) นโยบาย และแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2562–2565 และแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2563–2565 ตั้งแต่ระดับนโยบายส่วนกลางสู่การขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ โดยจังหวัดเป็นหน่วยในการบูรณาการการจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับพื้นที่

2. จัดการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ส. อย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง เพื่อพิจารณา กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ซึ่งคณะกรรมการควบคุมยาเสพติด คณะกรรมการบำบัดรักษา และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด และคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ได้เสนองาน รวมทั้งติดตาม และกำกับการดำเนินงาน

3. รายงานผลการดำเนินการทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ ด้านการป้องกันการปราบปราม และการแก้ไขปัญหายาเสพติด การตรวจสอบทรัพย์สิน การบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด และการดำเนินการอื่นตามประมวลกฎหมายยาเสพติดให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง เพื่อคณะรัฐมนตรีเสนอรายงานผลการดำเนินงานดังกล่าว พร้อมด้วยข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรีต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

4. ร่วมมือกับทุกหน่วยงานเพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประมวลกฎหมายยาเสพติด และการแก้ไขปัญหายาเสพติดแนวใหม่แก่บุคลากรทุกระดับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น องค์การเอกชน องค์การภาคธุรกิจ องค์การสื่อ องค์การและผู้นำภาคประชาชน รวมถึงประชาชนในสังคม เพื่อให้ทุกภาคส่วนตระหนัก และเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

5. สนับสนุนการศึกษาวิจัยงานวิชาการและพัฒนาองค์ความรู้ด้านยาเสพติด ในประเด็นต่าง ๆ เพื่อเป็นฐานคิดในการกำหนดทิศทาง/นโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติด เสริมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหายาเสพติดในปัจจุบัน ตลอดจนเผยแพร่แก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและการพัฒนาด้านวิชาการสารเสพติด

6. จัดทำข้อมูลเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้แก่ ระบบข้อมูลปฏิบัติการยาเสพติด (War Room) ทุกระดับ ทั้งในส่วนกลาง ภาค และจังหวัด ประเมินสถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศ เพื่อติดตามความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในแต่ละช่วงเวลา และจัดระบบการเฝ้าระวัง แจ้งเตือน และสนับสนุนข้อมูล เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานในแต่ละมิติ

7. พัฒนางานตรวจพิสูจน์ยาเสพติดให้มีมาตรฐานสากล โดยพัฒนาความร่วมมือของงานตรวจพิสูจน์ยาเสพติด ทั้งจากต่างประเทศและหน่วยงานภายในประเทศ สนับสนุนการพัฒนาระบบและเชื่อมโยงข้อมูลการตรวจพิสูจน์ยาเสพติดระหว่างหน่วยงาน เพื่อใช้สนับสนุนการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศ รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานตรวจพิสูจน์และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อเสนอปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน

8. พัฒนา/ปรับปรุง/จัดทำ กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ครอบคลุมทุกมิติ ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแต่งตั้ง กำกับ ควบคุม และพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (เจ้าพนักงาน ป.ป.ส.) และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด

9. พัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้ปฏิบัติงานยาเสพติดทุกระดับ ให้สามารถดำเนินการตามประมวลกฎหมายยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

10. ให้มีวิทยาลัยป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระหว่างประเทศ รวมถึงพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานระหว่างประเทศด้านการฝึกอบรม การศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและพร้อมรับความท้าทายใหม่ ๆ

11. ขับเคลื่อนและพัฒนาระบบการอำนวยความสะดวก ขับเคลื่อนการบริหารจัดการแก้ไขปัญหายาเสพติดทุกระดับ ทั้งกลไกระดับนโยบาย กลไกระดับชาติ กลไกระดับภารกิจ และกลไกระดับพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565 และบูรณาการทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วม

ข้อมูลพื้นฐานของอำเภอปง จังหวัดพะเยา

(ที่ทำการปกครองอำเภอปง, 2563, หน้า 5-15)

1. ที่ตั้ง

อำเภอปง ตั้งอยู่ที่พิกัด PB 344175 เป็นอำเภอขนาดใหญ่ที่สุดในจังหวัดพะเยา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง และเป็นพื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ทั้งหมด 1,783.45 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,114,685 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา, อำเภอจุน จังหวัดพะเยา และสองแคว จังหวัดน่าน

ทิศตะวันออก ติดกับอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา, อำเภอจุน จังหวัดพะเยา และอำเภอสองแคว จังหวัดพะเยา

ทิศใต้ ติดกับอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา และอำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

ทิศตะวันตก ติดกับอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา และอำเภอจุน จังหวัดพะเยา

2. ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่อำเภอปง เป็นเทือกเขาสูงและป่าไม้ ทางทิศเหนือมีเทือกเขาฝิปันน้ำเป็นแนวเขตธรรมชาติ โดยมีดอยภูลังกาเป็นยอดเขาสูงสุด ทางทิศตะวันออกมีดอยสวนยาหลวงและดอยกาดเป็นเส้นแบ่งอาณาเขตกับอำเภอเมืองน่าน ทิศตะวันตกมีดอยภูนางและดอยแปเมืองแบ่งเขตกับอำเภอดอกคำใต้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พื้นที่ป่าไม้ของอำเภอปงมีประมาณ 880,707.5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 75 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยเป็นพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าอนุรักษ์ 199,667 ไร่

ไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ไม้สัก ไม้ยาง ไม้มะค่าโมง ไม้ตะเคียน ไม้ประดู่

สัตว์ป่าประจำท้องถิ่น ได้แก่ เลียงผา เก้ง กวาง หมูป่า เสือ ยกยุง ไก่ฟ้า ไก่ป่า นกขุนทอง ผีป่า ฯลฯ

ทรัพยากรน้ำ อำเภอปงมีพื้นที่เป็นเทือกเขาล้อมรอบทั้ง 4 ด้าน พื้นที่ราบลุ่มบริเวณตอนกลางริมแม่น้ำจิม แม่น้ำควร และแม่น้ำยม

พื้นที่สูงสุดในเขตอำเภอปง คือ ยอดดอยภูลังกา อยู่ในท้องที่ตำบลผาช้างน้อย มีความสูง 1,693 เมตร

3. การปกครอง

การปกครองอำเภอปง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 ตำบล 88 หมู่บ้าน ดังนี้

3.1 ตำบลผาช้างน้อย	จำนวน	7	หมู่บ้าน
3.2 ตำบลนาปรัง	จำนวน	9	หมู่บ้าน
3.3 ตำบลควร	จำนวน	11	หมู่บ้าน
3.4 ตำบลขุนควร	จำนวน	12	หมู่บ้าน
3.5 ตำบลออย	จำนวน	14	หมู่บ้าน
3.6 ตำบลปง	จำนวน	16	หมู่บ้าน
3.7 ตำบลจิม	จำนวน	19	หมู่บ้าน

4. ประชากร

ประชากร มีจำนวนทั้งหมด 52,410 คน แยกเป็นชาย 26,119 คน หญิง 26,291 คน ความหนาแน่นประชากรต่อพื้นที่เฉลี่ย 5 คน/ตารางกิโลเมตร มีกลุ่มชาวไทยภูเขา จำนวน 2 เผ่า คือ 1) ชนชาติอิวเมี่ยน มีจำนวน 6 หมู่บ้าน จำนวนประชากรทั้งหมดรวม 4,797 คน 2) ชนชาติม้ง มีจำนวน 5 หมู่บ้าน จำนวนประชากรทั้งหมดรวม 6,063 คน ประชากรอำเภอปงส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 90 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนาและทำไร่ ส่วนที่เหลือประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้างทั่วไป ข้าราชการ และอื่น ๆ

5. ปัญหายาเสพติดในอำเภอปง

อำเภอปง จังหวัดพะเยา มีอาณาเขตพื้นที่ติดต่อกับอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา และอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ซึ่งทั้งสองอำเภอเป็นอำเภอที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่สามารถขนย้ายลำเลียงยาเสพติดจากชายแดนเข้ามาในประเทศไทย ประกอบกับพื้นที่อำเภอปงมีชนเผ่าม้งและอีวเมี่ยนอาศัยอยู่ จึงมีการลักลอบนำยาเสพติดเข้ามาผ่านช่องทางธรรมชาติและนำมาพักไว้ในพื้นที่อำเภอปงเป็นจำนวนมาก เป็นจุดเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ และเป็นจุดเสี่ยงที่สำคัญต่อการค้ายาเสพติด จากสถิติผลการดำเนินงานจับกุมคดียาเสพติด ระหว่างตุลาคม 2559–กันยายน 2560 การจับกุมคดียาเสพติด จำนวน 220 ราย

ในปีงบประมาณ 2564 อำเภอปงได้มีการสำรวจจำนวนผู้ใช้สารเสพติดในพื้นที่มีจำนวนทั้งหมด 205 คน (ระบบสารสนเทศยาเสพติดจังหวัด, 2565) ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนเป็นลำดับแรก เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและสอดส่องดูแลประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบ และยังสามารถที่จะทำงานหรือประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับสูงขึ้นไปได้อีก การมีส่วนร่วมและบทบาทของผู้นำชุมชนจึงมีความสำคัญที่จะเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน โดยได้มีการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยเฉพาะปัญหาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นแนวทางในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อย่างเป็นระบบ สอดรับกับแผนพัฒนาตำบลและแผนพัฒนาอำเภอ และในการประเมินในปีงบประมาณ 2565 ผลการสำรวจจำนวนผู้ใช้สารเสพติดในพื้นที่ มีจำนวนทั้งหมด 52 คน ซึ่งมีจำนวนลดลงจากปีงบประมาณ 2564 จำนวน 153 คน (ระบบสารสนเทศยาเสพติดจังหวัด, 2565)

งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

สุชาติ พันธุ์จรีต (2553) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการป้องกัน สำหรับผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่างกันมีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามอายุพบว่าอายุ

ที่ต่างกันมีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อจำแนกตามประเภทการดำเนินการ ดำรงตำแหน่ง พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งในภาพรวม และรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านการปราบปราม ด้านการบำบัดรักษา และด้านการบริหารจัดการ

ประสิทธิ์ อินทโชติ (2554) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตาม นโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในจังหวัดชลบุรี พบว่า การมี บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีบทบาท ของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันปัญหายาเสพติดในเรื่อง การเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบนโยบายรัฐบาลในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจาก จังหวัด/อำเภอ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนในด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดด้านการมีบทบาทใน เรื่องการให้ความร่วมมือกับส่วนราชการในการแก้ไขปัญหายาเสพติด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีบทบาทในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลด้านการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน ส่วนผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศ อายุ วาระการดำรง ตำแหน่ง ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งและขนาดของหมู่บ้านที่ปกครองต่างกัน มีบทบาทในการ ดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่แตกต่างกัน

สมภาร บัวทอง (2555) ได้วิจัยเรื่อง ศักยภาพของผู้นำชุมชนสังกัดเทศบาลตำบลใน การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ศักยภาพของผู้นำชุมชนด้านความรู้ความเข้าใจด้านผลกระทบของปัญหายาเสพติดที่มี ต่อครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติมีมากที่สุด และด้านความสามารถและทักษะด้านการ ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมีมากที่สุด ผู้นำชุมชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และเทศบาลตำบลที่สังกัดต่างกันมีศักยภาพด้าน ความสามารถและทักษะในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน ผู้นำชุมชนที่มี เพศและสถานภาพสมรสต่างกันมีศักยภาพด้านความสามารถและทักษะในการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดไม่แตกต่างกัน และผู้นำชุมชนควรมีความรู้เรื่องลักษณะของยาเสพติด ทุกประเภท โทษของยาเสพติดที่ทำให้ผู้เสพไม่เป็นตัวของตัวเองชอบทำร้ายผู้อื่นเป็นอันตราย ต่อคนใกล้ตัว การสร้างแรงจูงใจให้คนในชุมชนมารับฟังการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด เรียก ประชุมผู้อยู่อาศัยในชุมชนเพื่อปรึกษาหารือกันในการป้องกันลูกหลานของตัวเองไม่ให้ไป เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

มะพาริ กะมุณี, มารุญกี ระนิง และตายุติน อูสมาน (2556) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของ ผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติดของกลุ่มเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ผู้นำชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาและการป้องกันยาเสพติดอยู่ในระดับสูง ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติด ในด้านการค้นหาปัญหา และสาเหตุ ด้านการวางแผนดำเนินงาน ด้านการดำเนินงาน และด้านการติดตามประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติดของกลุ่มเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ตำแหน่งทางสังคม รายได้ และการได้รับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

สายัน แก้วเนตร (2556) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อบทบาทผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ที่มีพื้นที่รับผิดชอบ 3 ตำบล 18 หมู่บ้าน 5 ชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของผู้นำชุมชนในตำแหน่งต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ผู้นำชุมชนมีบทบาทในด้านการป้องกันปัญหายาเสพติด ในด้านการปราบปรามยาเสพติด ในด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟู และในด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง

วีระยุทธ สุโขะชัย (2559) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนต่อการรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและสถานการณ์การใช้ยาเสพติดของชุมชนในเขตตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนด้านการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมในด้านรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในด้านประเมิน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติดของบุคคลต่าง ๆ นั้น ผู้นำชุมชนรับรู้และได้รับข่าวสารเกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติดจากบุคคลต่าง ๆ จากนักเรียน นักศึกษา เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุข ครู อาจารย์ และจากผู้เสพในครอบครัว

มนตรี เมธสิทธิ์ (2560) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีต่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในเขตอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า 1) บทบาทของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีต่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดด้านสกัดกั้นการลักลอบนำยาเสพติดเข้าประเทศในช่องทางชายแดน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงคือด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้สามารถแก้ไขได้อย่างเป็นรูปธรรม และด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดรายใหม่

2) คุณลักษณะส่วนบุคคลด้านอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาการปฏิบัติงาน มีผลต่อบทบาทของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีต่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ส่วนด้านเพศไม่มีผลต่อบทบาทของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีต่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 3) แนวทางแก้ไขปัญหาของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีต่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เจ้าหน้าที่ควร มีการตรวจสอบเส้นทางลำเลียง/นำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนเข้ามาในพื้นที่เสมอ เจ้าหน้าที่ควรมีการวางแผนและทำงานร่วมกับผู้นำชุมชนเพื่อเฝ้าระวังยาเสพติดในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่รัฐควรมีการจัดกิจกรรมเสริมเพื่อไม่ให้ประชาชนในหมู่บ้านเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

กรณีศึกษา มุณีแถม (2562) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตำบลบาราเฮาะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี พบว่า สภาพปัญหายาเสพติดในพื้นที่ตำบลบาราเฮาะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ไม่ค่อยมีความรุนแรงมากนัก เนื่องจากไม่มีผู้จำหน่ายยาเสพติด มีแต่เพียงผู้เสพเท่านั้น นอกจากนี้ ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ร่วมกับประชาชนเป็นอย่างดี โดยมีการจัดทำโครงการกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกันการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด มีการตั้งกฎระเบียบของตำบลที่เรียกว่า “ฮุกุมปากัด” มีการจัดตั้งศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดของตำบล และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบูรณาการทำงานร่วมกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่

ประยูทธิ วรรณสุข (2563) ได้วิจัยเรื่อง การสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน กรณีจังหวัดลพบุรี พบว่า ปัจจัยชุมชน ได้แก่ นโยบายด้านยาเสพติด ผู้นำที่เข้มแข็ง ความตระหนักต่อปัญหายาเสพติด เครือข่ายชุมชน การประสานงานกับเจ้าหน้าที่ การรับรู้ข่าวสารด้านยาเสพติด การฝึกอบรมด้านยาเสพติด มีอิทธิพลต่อการสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะความตระหนักต่อปัญหายาเสพติดมีความสำคัญมากที่สุด และปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีอิทธิพลต่อการสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมรับประโยชน์ มีความสำคัญมากที่สุด

รณกฤต จิตต์ธรรม (2563) ได้วิจัยเรื่อง การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนปู่เย็น ย่าคำ ยังอยู่ แขวงหลักสอง เขตบางแค กรุงเทพฯ พบว่า การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนปู่เย็น ย่าคำ ยังอยู่ มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและจากการศึกษาพบว่า มีหลักการ

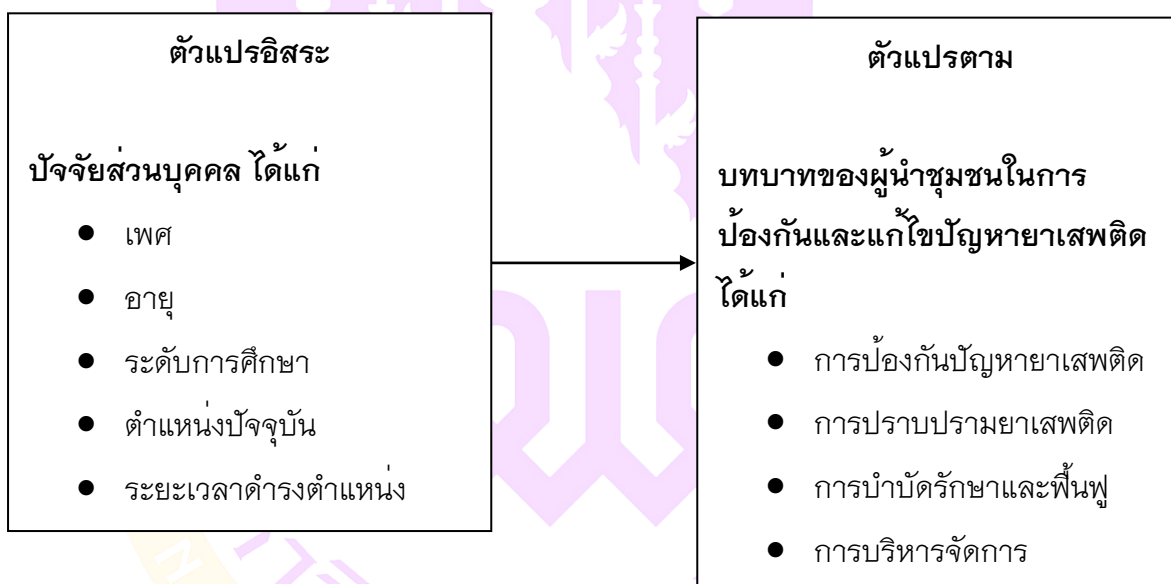
ดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้น เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน กองทุนแม่ของแผ่นดิน อาสาสมัครเฝ้าระวังภัยและยาเสพติด ชมรม TO BE NUMBER ONE มีการประสานการทำงานกันอย่างใกล้ชิด โดยภาพรวมมีความเข้มแข็ง ทุกกลุ่มมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและเน้นให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ส่วนปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขปัญหายุ่งยากเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนปู้เย็น ยาค่า ยังอยู่ พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีค่อนข้างน้อย เนื่องจากวัฒนธรรมต่างคนต่างอยู่ของสังคมเมือง การไม่เห็นความสำคัญของปัญหายาเสพติด การไม่อยากเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด มีงบประมาณไม่เพียงพอ และแนวทางในการปรับปรุงวิธีการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนปู้เย็น ยาค่า ยังอยู่ ได้รับการเสนอแนะ ดังนี้ 1) ส่งเสริมและทำความเข้าใจให้ประชาชนที่อยู่อาศัยในชุมชนเห็นความสำคัญของปัญหายาเสพติดและตระหนักว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาของส่วนรวมที่ต้องช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหาร่วมกัน จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้น 2) จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ 3) ส่งเสริมให้ผู้ปกครองดูแล สังเกตพฤติกรรมของบุตรหลาน ไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด 4) สร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชนให้มีทัศนคติห่างไกลยาเสพติด 5) สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มากขึ้น

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนเอกสาร และการทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปาง จังหวัดพะเยา นั้นย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยในด้านต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ วาระการดำรงตำแหน่ง และระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ผู้ศึกษาได้นำปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในจังหวัดชลบุรี (ประสิทธิ์ อินทโชติ, 2554) ที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวมาเป็นตัวแปรในการวิจัย โดยเลือกศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ วาระการดำรงตำแหน่ง และระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ประกอบกับการใช้แนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติด ตามแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565 ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเรื่องบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, ตำแหน่งปัจจุบัน, ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ บทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ได้แก่ การป้องกันปัญหา ยาเสพติด, การปราบปรามยาเสพติด, การบำบัดรักษาและฟื้นฟู, การบริหารจัดการ

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา” เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิธีการทางสถิติ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา มีพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมดจำนวน 7 ตำบล ประกอบด้วย 1) ตำบลผาช้างน้อย 2) ตำบลนาปรัง 3) ตำบลควน 4) ตำบลขุนควน 5) ตำบลออย 6) ตำบลปง และ 7) ตำบลงิม ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ กำนัน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รวม 338 คน

2. วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรของ Taro Yamane (ทาโร ยามาเน่) เนื่องจากรู้ประชากรของกลุ่มตัวอย่างชัดเจน ความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคาดเคลื่อนอยู่ที่ 0.05 การหาขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรยามาเน่ จะต้องมีวัตถุประสงค์หลักคือการประมาณค่าสัดส่วนหลักของประชากร และสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น ซึ่งดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดยแยกประชากรเป็นกลุ่มย่อยหรือเป็นชั้นภูมิก่อน โดยแต่ละชั้นมีลักษณะเหมือนกัน แล้วจึงทำการสุ่มอย่างง่ายให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของขนาดประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การศึกษาค้างนี้ ใช้การอ้างอิงวิธีแบบใช้สูตรของ Taro Yamane (อาทิตย์ ทองอินทร์ และณิชภัทร์ กิจเจริญ, 2564, หน้า 17) เพื่อดำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างและค่าสัดส่วนของประชากรที่เหมาะสมกับงานวิจัย โดยยามาเน่คำนวณตัวอย่าง

ภายใต้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 95% และมีค่าความคลาดเคลื่อนอยู่ที่ 0.05 จึงได้ประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 183 คน

สูตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของ Taro Yamane

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดยความหมายของแต่ละตัวแปรในสูตร Taro Yamane

n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N คือ ขนาดประชากร (จำนวนประชากรทั้งหมดที่มี)

e คือ จำนวนร้อยละความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ เช่น ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ คือ ร้อยละ 5 จะมีค่า e เท่ากับ 0.05 เป็นต้น

ผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา มีทั้งหมด 338 คน

$$\text{แทนค่า } n = 338 \div (1 + 338(0.05)^2)$$

$$N = 183$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 183 ตัวอย่าง

ตาราง 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ตำบล	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1. ตำบลผาชางนอย	30	16
2. ตำบลนาปรัง	35	19
3. ตำบลควร	42	23
4. ตำบลขุนควร	45	24
5. ตำบลออย	55	30
6. ตำบลปง	60	33
7. ตำบลจิม	71	38
รวม	338	183

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถาม

เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยใช้แบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, ตำแหน่งปัจจุบัน, ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยเรียงลำดับจากมากที่สุด (ระดับ 5) จนถึงน้อยที่สุด (ระดับ 1) วิเคราะห์โดยสถิติเชิงบรรยายด้วยการใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การสร้างมาตรวัด ผู้วิจัยได้กำหนดการประมาณค่า และการให้คะแนน ดังนี้

5 คะแนน = มากที่สุด

4 คะแนน = มาก

3 คะแนน = ปานกลาง

2 คะแนน = น้อย

1 คะแนน = น้อยที่สุด

คะแนนที่ได้จะนำมาหาค่าเฉลี่ยและแปลผล มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาด้วยการหาช่วงความกว้างของอันตรภาคชั้น (Class interval) โดยการคำนวณตามหลักการหาค่าเฉลี่ยจะได้ช่วงความกว้างระดับละ 0.8 ดังนี้ (ละเอียด, 2562, หน้า 12)

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ข้อมูลที่มีค่าสูงสุด} - \text{ข้อมูลที่มีค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

สูตรที่ได้สามารถแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยรายข้อหรือคะแนน เฉลี่ยรวมได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21–5.00 หมายถึง บทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและ
แก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดในชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41–4.20 หมายถึง บทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและ
แก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดในชุมชนอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61–3.40 หมายถึง บทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและ
แก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81–2.60 หมายถึง บทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและ
แก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดในชุมชนอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.80 หมายถึง บทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและ
แก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดในชุมชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ (ถ้ามี) เป็นคำถามปลายเปิด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) นำโครงสร้างแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว
นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาส่วนที่ใช้ในการตั้งคำถาม ความชัดเจนของคำถาม
ตรวจสอบความถูกต้องให้ครอบคลุมเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วจึงนำแบบสอบถามที่
สร้างขึ้นพร้อมแบบประเมิน นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน โดยเป็นบุคคลภายใน จำนวน
1 คน บุคคลภายนอก จำนวน 2 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรง ความถูกต้องของ
เนื้อหา และการใช้ภาษาที่เหมาะสมในข้อความคำถามตามแบบสอบถาม เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้าน
ความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องค่า IOC โดย
กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ส่วนที่มีค่าน้อยกว่า 0.5 นำมา
ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้ค่าความเที่ยงตรง เท่ากับ 1.00

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความคำถามกับวัตถุประสงค์

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคน

N หมายถึง จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

เกณฑ์การให้คะแนน

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความคำถามไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิหาค่าความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (Index of item-objective congruence: IOC) เกณฑ์การตัดสิน IOC ที่มีค่าตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้น วัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ หรือตามเนื้อหาที่นั้นใช้ได้ ซึ่งได้ค่าความเที่ยงตรง เท่ากับ 1.00

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมา และปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทำการทดสอบจำนวน 30 ชุด กับกลุ่มประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการหาค่าความเชื่อมั่น โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา Cronbach' Alpha Coefficient ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.920

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำโครงร่างที่ผ่านการอนุมัติจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ยื่นเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา และเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการฯ แล้ว จึงดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ข้อมูลจากผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาในพื้นที่ โดยการทำแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการทำการศึกษา จำนวน 183 คน ในช่วงเวลาประมาณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2565-31 พฤษภาคม 2566 โดยผู้วิจัยได้ลงเก็บด้วยตัวเอง

2. ข้อมูลทุติยภูมิ

โดยผู้ทำการศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยการค้นคว้าและทำการรวบรวมจาก แผนพัฒนาอำเภอ 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565) ฉบับทบทวนปี พ.ศ. 2563 แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2565 รายงานการวิจัย และข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้กำหนดกรอบแนวคิดการสร้างแบบสอบถามและในการวิเคราะห์ข้อมูล และอภิปรายผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล วิธีการทางสถิติ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักสถิติประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ และร้อยละ
2. ข้อคำถามแบบสอบถามบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยาเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. เพื่อทดสอบหาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยใช้ค่าสถิติ t-test วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านเพศที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา และค่าสถิติ One-way ANOVA วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และระยะเวลาดำรงตำแหน่งที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา” เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 183 คน ซึ่งดำรงตำแหน่งกำนัน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หลังจากเก็บข้อมูลเสร็จสิ้น ได้รับแบบสอบถามจำนวน 183 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา
3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา
4. ผลการทดสอบสมมติฐานและการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลความหมายผลของการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ ดังนี้

$\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

n แทน จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และระยะเวลาดำรงตำแหน่ง สามารถนำเสนอได้ ดังนี้

ตาราง 2 แสดงจำนวน และร้อยละของข้อมูลด้านสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
เกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และระยะเวลาดำรง
ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	150	82.00
2. หญิง	33	18.00
รวม	183	100.00
อายุ		
1. ต่ำกว่า 20 ปี	-	-
2. 20-30 ปี	6	3.30
3. 31-40 ปี	25	13.70
4. 41-50 ปี	62	33.90
5. 51-60 ปี	85	46.40
6. 61 ปี ขึ้นไป	5	2.70
รวม	183	100.00
ระดับการศึกษา		
1. ประถมศึกษาหรือเทียบเท่า	30	16.40
2. มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	123	67.20
3. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	11	6.00
4. ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	19	10.40
รวม	183	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ตำแหน่งปัจจุบัน		
1. กำนัน	7	3.80
2. สารวัตรกำนัน	6	3.30
3. แพทย์ประจำตำบล	5	2.70
4. ผู้ใหญ่บ้าน	46	25.10
5. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	119	65.10
รวม	183	100.00
ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง		
1. 1-4 ปี	91	49.70
2. 5-8 ปี	42	23.00
3. 9-12 ปี	22	12.00
4. 13-16 ปี	18	9.80
5. 17-20 ปี	4	2.20
6. 21 ปี ขึ้นไป	6	3.30
รวม	183	100.00

จากตาราง พบว่าข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง จำนวน 183 คน ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายมากที่สุด จำนวน 150 คน (ร้อยละ 82.00) รองลงมาเป็นเพศหญิง จำนวน 33 คน (ร้อยละ 18.00)

อายุของผู้ที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดอยู่ในช่วง 51-60 ปี จำนวน 85 คน (ร้อยละ 46.40) รองลงมาคือในช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 62 คน (ร้อยละ 33.90) ช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 25 คน (ร้อยละ 13.70) ช่วงอายุ 20-30 ปี จำนวน 6 คน (ร้อยละ 3.30) และช่วงอายุ 61 ปี ขึ้นไป จำนวน 5 คน (ร้อยละ 2.70)

ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดอยู่ในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน 123 คน (ร้อยละ 67.20) รองลงมาอยู่ในระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่า

จำนวน 30 คน (ร้อยละ 16.40) ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวน 19 คน (ร้อยละ 16.40) และระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 11 คน (ร้อยละ 6.00)

ตำแหน่งปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดอยู่ในตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 119 คน (ร้อยละ 65.10) รองลงมาอยู่ในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 46 คน (ร้อยละ 25.10) อยู่ในตำแหน่งกำนัน จำนวน 7 คน (ร้อยละ 3.80) อยู่ในตำแหน่งสารวัตรกำนัน จำนวน 6 คน (ร้อยละ 3.30) และอยู่ในตำแหน่งแพทย์ประจำตำบล จำนวน 5 คน (ร้อยละ 2.70)

ระยะเวลาดำรงตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดอยู่ในช่วงระยะเวลา 1-4 ปี จำนวน 91 คน (ร้อยละ 49.70) รองลงมาอยู่ในช่วงระยะเวลา 5-8 ปี จำนวน 42 คน (ร้อยละ 23.00) อยู่ในช่วงระยะเวลา 9-12 ปี จำนวน 22 คน (ร้อยละ 12.00) อยู่ในช่วงระยะเวลา 13-16 ปี จำนวน 18 คน (ร้อยละ 9.80) อยู่ในช่วงระยะเวลา 21 ปี ขึ้นไป จำนวน 6 คน (ร้อยละ 3.30) และอยู่ในช่วงระยะเวลา 17-20 ปี จำนวน 4 คน (ร้อยละ 2.20)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา

บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ได้แก่ ด้านการป้องกันปัญหาเสพติด ด้านการปราบปรามยาเสพติด ด้านการบำบัดและฟื้นฟู และด้านการบริหารจัดการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามแยกเป็นรายด้าน รายข้อ และโดยรวมทั้งหมดของบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ดังต่อไปนี้

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ด้านการป้องกันปัญหายาเสพติด

ด้านการป้องกันปัญหายาเสพติด	n = 183		ระดับการปฏิบัติ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ท่านได้เข้าร่วมการประชุมกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อรับทราบแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจากอำเภอ	4.34	0.65	มากที่สุด
2. ท่านได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จากหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานอื่น	3.85	0.80	มาก
3. ท่านได้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดให้กับประชาชนในหมู่บ้านรับทราบ	4.26	0.65	มากที่สุด
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการสร้างครอบครัวเข้มแข็งให้กับประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อป้องกันไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด	4.25	0.70	มากที่สุด
5. ท่านได้มีการจัดทำโครงการ/กิจกรรม ไม่ให้กลุ่มเสี่ยงเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด	3.70	0.83	มาก
รวม	4.08	0.52	มาก

จากตาราง พบว่าบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ด้านการป้องกันปัญหายาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านได้เข้าร่วมการประชุมกำนัน/ผู้ใหญ่บ้านเพื่อรับทราบแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจากอำเภอ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.65) รองลงมา คือ ท่านได้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดให้กับประชาชนในหมู่บ้านรับทราบ ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.65) ลำดับต่อมา ท่านได้มีส่วนร่วมในการสร้างครอบครัวเข้มแข็งให้กับประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อป้องกันไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.70) ท่านได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจากหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานอื่น ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.80) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านได้มีการจัดทำโครงการ/กิจกรรมไม่ให้กลุ่มเสี่ยงเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.83)

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา
 เสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ด้านการปราบปรามยาเสพติด

ด้านการปราบปรามยาเสพติด	n = 183		ระดับ การปฏิบัติ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ท่านได้จัดทำบัญชีผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด	3.49	0.91	มาก
2. ท่านได้แจ้งเบาะแสผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทราบ	3.72	0.92	มาก
3. ท่านได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการปราบปรามยาเสพติด	4.09	0.79	มาก
4. ท่านได้มีการจัดตั้งจุดตรวจ/จุดสกัด ในหมู่บ้านเพื่อปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด	3.54	0.91	มาก
5. ท่านได้มีการออกตรวจตราจุดเสี่ยงที่คาดว่าจะ เป็นแหล่งมั่วสุ่มยาเสพติดในหมู่บ้าน	3.52	0.88	มาก
รวม	3.67	0.68	มาก

จากตาราง พบว่าบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ด้านการปราบปรามยาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการปราบปรามยาเสพติด ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.79) รองลงมา คือ ท่านได้แจ้งเบาะแสผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทราบ ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.92) ลำดับต่อมา ท่านได้มีการจัดตั้งจุดตรวจ/จุดสกัดในหมู่บ้านเพื่อปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.91) ท่านได้มีการออกตรวจตราจุดเสี่ยงที่คาดว่าจะ
เป็นแหล่งมั่วสุ่มยาเสพติดในหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.88) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านได้จัดทำบัญชีผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.91)

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟู

ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟู	n = 183		ระดับ การปฏิบัติ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ท่านได้มีการประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนในหมู่บ้าน นำพาผู้ติดยาเสพติดที่ประสงค์เข้ารับการบำบัดรักษา	3.90	0.81	มาก
2. ท่านได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการค้นหาผู้ติดยาเสพติด เข้ารับการบำบัดรักษา	3.89	0.84	มาก
3. ท่านได้มีการติดตามผู้ติดยาเสพติดในหมู่บ้านที่อยู่ระหว่างการบำบัดรักษา	3.64	0.85	มาก
4. ท่านได้มีการติดตาม สอบถามปัญหากับผู้ผ่านการบำบัดรักษาแล้ว	3.53	0.83	มาก
5. ท่านได้มีการสนับสนุนด้านสังคมและด้านอาชีพให้กับผู้ผ่านการบำบัดรักษา	3.41	0.84	มาก
รวม	3.67	0.68	มาก

จากตาราง พบว่าบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟู โดยภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านได้มีการประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนในหมู่บ้านนำพาผู้ติดยาเสพติดที่ประสงค์เข้ารับการบำบัดรักษา ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.81) รองลงมา คือ ท่านได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการค้นหาผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษา ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.84) ลำดับต่อมา ท่านได้มีการติดตามผู้ติดยาเสพติดในหมู่บ้านที่อยู่ระหว่างการบำบัดรักษา ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.85) ท่านได้มีการติดตามสอบถามปัญหากับผู้ผ่านการบำบัดรักษาแล้ว ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.83) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านได้มีการสนับสนุนด้านสังคมและด้านอาชีพให้กับผู้ผ่านการบำบัดรักษา ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.84)

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา
ยาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ด้านการบริหารจัดการ

ด้านการบริหารจัดการ	n = 183		ระดับ การปฏิบัติ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ท่านได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน	3.72	0.95	มาก
2. ท่านได้มีการจัดทำแผนเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติดในแผนพัฒนาหมู่บ้าน	3.81	0.83	มาก
3. ท่านได้มีการประสานแผนงานด้านการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติด กับหน่วยงานราชการหรือ หน่วยงานอื่น	3.78	0.82	มาก
4. ท่านได้มีการประชาคมหมู่บ้านในการกำหนด กฎระเบียบของหมู่บ้าน หรือบทลงโทษกับผู้เข้าไปยุ่ง เกี่ยวกับยาเสพติด	4.17	0.73	มาก
5. ท่านได้มีการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจาก หน่วยงานราชการหรือหน่วยงานอื่น ในการดำเนินการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	3.08	1.13	ปานกลาง
6. ท่านได้มีการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานด้าน การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	3.64	0.86	มาก
รวม	3.70	0.70	มาก

จากตาราง พบว่าบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านได้มีการประชาคมหมู่บ้านในการกำหนดกฎระเบียบของหมู่บ้าน หรือบทลงโทษกับผู้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.73) รองลงมา คือ ท่านได้มีการจัดทำแผนเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในแผนพัฒนาหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.83) ลำดับต่อมา ท่านได้มีการประสานแผนงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกับหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานอื่น ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.82) ท่านได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.95) ท่านได้มีการติดตาม

ประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.86) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านได้มีการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานอื่นในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ($\bar{X} = 3.08$, S.D. = 1.13)

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยรวม 4 ด้าน

บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา	n = 183		ระดับการปฏิบัติ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการป้องกันปัญหาเสพติด	4.08	0.52	มาก
2. ด้านการปราบปรามเสพติด	3.67	0.68	มาก
3. ด้านการบำบัดและฟื้นฟู	3.67	0.68	มาก
4. ด้านการบริหารจัดการ	3.70	0.70	มาก
รวม	3.78	0.56	มาก

จากตาราง พบว่าบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการป้องกันปัญหาเสพติด ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.52) รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.70) ส่วนด้านการปราบปรามเสพติด และด้านการบำบัดและฟื้นฟู มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากัน ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.68)

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไข
ปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา รายละเอียดดังตาราง

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ที่ตอบแบบสอบถามปลายเปิด

ผู้ตอบ/ไม่ตอบแบบสอบถามปลายเปิด	จำนวนคน (n = 183)	ร้อยละ
ตอบแบบสอบถามปลายเปิด	38	20.80
ไม่ตอบแบบสอบถามปลายเปิด	145	79.20
รวม	183	100.00

จากตาราง พบว่า ในจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 183 คน มีผู้ตอบแบบสอบถาม
ปลายเปิด การแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกัน
และแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา จากคำถามปลายเปิด จำนวน 38 คน
คิดเป็นร้อยละ 20.80 ส่วนที่เหลือ จำนวน 145 เป็นผู้ที่ไม่ตอบแบบสอบถามปลายเปิด คิดเป็น
ร้อยละ 79.20

การแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกัน
และแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา สามารถสรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้
ดังนี้

1. ให้องค์กรภาครัฐจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดให้กับผู้มีความ
เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
2. ให้องค์กรภาครัฐจัดสรรงบประมาณให้กับชุมชนในการดำเนินงานป้องกันและ
แก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่
3. ให้องค์กรที่เกี่ยวข้อง ปกปิดข้อมูลของผู้แจ้งเบาะแส
4. ให้เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยา
เสพติดอย่างจริงจัง
5. รัฐบาลควรออกกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ให้มีโทษที่รุนแรง เพื่อต้องการให้
ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเกรงกลัวกฎหมาย

ผลการทดสอบสมมติฐานและการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย และทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

1. สมมติฐานที่ 1 ผู้นำชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อนี้กำหนดว่า “ผู้นำชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน” สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้

H_0 : ผู้นำชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกัน

H_1 : ผู้นำชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สถิติทดสอบใช้ Independent Sample t-test เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน และกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐานหลัก H_0 เมื่อพบว่า ค่า Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.05 ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงดังตาราง

ตาราง 9 แสดงการเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา จำแนกตามเพศ

บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา	ชาย n = 150		หญิง n = 33		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการป้องกันปัญหาเสพติด	4.07	0.52	4.13	0.54	-0.54	0.87
2. ด้านการปราบปรามเสพติด	3.70	0.65	3.53	0.81	1.30	0.14
3. ด้านการบำบัดและฟื้นฟู	3.69	0.63	3.59	0.89	0.64	0.02
4. ด้านการบริหารจัดการ	3.69	0.70	3.74	0.71	-0.37	0.87
รวม	3.79	0.54	3.75	0.66	0.39	0.23

หมายเหตุ: มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 4.8 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศแตกต่างกัน ใช้สถิติ t-test ทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า ผู้นำชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา รายด้านโดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า Sig. = 0.23 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน H_0 และปฏิเสธสมมติฐาน H_1 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้นำชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ด้านการป้องกันปัญหาเสพติด มีค่า Sig. = 0.87 ด้านการปราบปรามยาเสพติด มีค่า Sig. = 0.14 และด้านการบริหารจัดการ มีค่า Sig. = 0.87 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน H_0 และปฏิเสธสมมติฐาน H_1 แต่ด้านการบำบัดและฟื้นฟู มีค่า Sig. = 0.02 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน H_0 และยอมรับสมมติฐาน H_1

2. สมมติฐานที่ 2 ผู้นำชุมชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อนี้กำหนดว่า “ผู้นำชุมชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน” สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้

H_0 : ผู้นำชุมชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกัน

H_1 : ผู้นำชุมชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สถิติทดสอบใช้ One-way ANOVA เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างประชากรมากกว่าสองกลุ่มขึ้นไป และกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐานหลัก H_0 เมื่อพบว่า ค่า Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.05 และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงดังตาราง

ตาราง 10 แสดงการเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและ
แก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา จำแนกตามอายุ

		บทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายา เสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา				
อายุ		1. ด้านการ	2. ด้านการ	3. ด้านการ	4. ด้านการ	รวม
		ป้องกันปัญหา ยาเสพติด	ปราบปราม ยาเสพติด	บำบัดและ ฟื้นฟู พื้นที่	บริหารจัดการ	
20-30 ปี	$\bar{X}$	3.77	3.57	3.77	3.72	3.71
	S.D.	0.53	0.45	0.45	0.40	0.43
31-40 ปี	$\bar{X}$	3.98	3.53	3.75	3.57	3.71
	S.D.	0.60	0.60	0.71	0.72	0.57
41-50 ปี	$\bar{X}$	4.03	3.58	3.53	3.57	3.68
	S.D.	0.60	0.74	0.80	0.78	0.66
51-60 ปี	$\bar{X}$	4.18	3.77	3.73	3.83	3.88
	S.D.	0.42	0.65	0.57	0.64	0.48
61 ปี ขึ้นไป	$\bar{X}$	3.96	3.92	3.92	3.77	3.89
	S.D.	0.52	0.78	0.76	0.60	0.63
	F	1.80	1.25	1.10	1.49	1.34
	Sig.	0.13	0.29	0.36	0.21	0.26

หมายเหตุ: มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุแตกต่างกัน ใช้สถิติ One-way ANOVA ทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า ผู้นำชุมชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา รายด้านโดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า Sig. = 0.26 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน H_0 และปฏิเสธสมมติฐาน H_1 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้นำชุมชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ด้านการป้องกันปัญหายาเสพติด มีค่า Sig. = 0.13 ด้านการปราบปรามยาเสพติด มีค่า Sig. = 0.29 ด้านการบำบัดและฟื้นฟู มีค่า

Sig. = 0.36 และด้านการบริหารจัดการ มีค่า Sig. = 0.21 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน H_0 และปฏิเสธสมมติฐาน H_1

3. สมมติฐานที่ 3 ผู้นำชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อนี้กำหนดว่า “ผู้นำชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน” สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้

H_0 : ผู้นำชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกัน

H_1 : ผู้นำชุมชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สถิติทดสอบใช้ One-way ANOVA เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างประชากรมากกว่าสองกลุ่มขึ้นไป และกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐานหลัก H_0 เมื่อพบว่า ค่า Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.05 และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงดังตาราง

ตาราง 11 แสดงการเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา จำแนกตามระดับการศึกษา

		บทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา				
ระดับการศึกษา		1. ด้านการป้องกันปัญหาเสพติด	2. ด้านการปราบปรามยาเสพติด	3. ด้านการบำบัดและฟื้นฟูพื้นที่	4. ด้านการบริหารจัดการ	รวม
ประถมศึกษา	$\bar{X}$	4.03	3.60	3.63	3.73	3.73
	S.D.	0.48	0.77	0.73	0.58	0.58
มัธยมศึกษา	$\bar{X}$	4.07	3.67	3.67	3.79	3.79
	S.D.	0.51	0.66	0.68	0.56	0.56

ตาราง 11 (ต่อ)

		บทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา				
ระดับการศึกษา		1. ด้านการ ป้องกัน ปัญหา เสพติด	2. ด้านการ ปราบปราม ยาเสพติด	3. ด้านการ บำบัดและ ฟื้นฟู พื้นที่	4. ด้านการ บริหาร จัดการ	รวม
	อนุปริญญาฯ	$\bar{X}$	4.16	3.75	3.67	
	S.D.	0.47	0.58	0.49	0.47	0.47
ปริญญาตรีฯ	$\bar{X}$	4.20	3.74	3.76	3.81	3.81
	S.D.	0.66	0.75	0.70	0.67	0.67
	F	0.54	0.21	0.14	0.35	0.12
	Sig.	0.65	0.89	0.93	0.79	0.95

หมายเหตุ: มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ใช้สถิติ One-way ANOVA ทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า ผู้นำชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา รายด้านโดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า Sig. = 0.95 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน H_0 และปฏิเสธสมมติฐาน H_1 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้นำชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ด้านการป้องกันปัญหาเสพติด มีค่า Sig. = 0.65 ด้านการปราบปรามยาเสพติด มีค่า Sig. = 0.89 ด้านการบำบัดและฟื้นฟู มีค่า Sig. = 0.93 และด้านการบริหารจัดการ มีค่า Sig. = 0.79 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน H_0 และปฏิเสธสมมติฐาน H_1

4. สมมติฐานที่ 4 ผู้นำชุมชนที่มีตำแหน่งปัจจุบันแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อนี้กำหนดว่า “ผู้นำชุมชนที่มีตำแหน่งปัจจุบันแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน” สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้

H_0 : ผู้นำชุมชนที่มีตำแหน่งปัจจุบันแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกัน

H_1 : ผู้นำชุมชนที่มีตำแหน่งปัจจุบันแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สถิติทดสอบใช้ One-way ANOVA เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างประชากรมากกว่าสองกลุ่มขึ้นไป และกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐานหลัก H_0 เมื่อพบว่า ค่า Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.05 และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงดังตาราง

ตาราง 12 แสดงการเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา จำแนกตามตำแหน่งปัจจุบัน

ตำแหน่งปัจจุบัน	บทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหา				รวม	
	1. ดานการป้องกันปัญหา	2. ดานการปราบปรามยาเสพติด	3. ดานการบำบัดและฟื้นฟูพื้นที่	4. ดานการบริหารจัดการ		
กำนัน	$\bar{X}$	4.43	4.20	4.06	4.12	4.20
	S.D.	0.24	0.45	0.32	0.23	0.22
สารวัตรกำนัน	$\bar{X}$	4.23	3.87	3.77	3.56	3.86
	S.D.	0.53	0.55	0.34	0.69	0.42
แพทย์ประจำ	$\bar{X}$	4.12	3.60	3.52	3.73	3.74
	S.D.	0.33	0.51	0.44	0.49	0.38
ผู้ใหญ่บ้าน	$\bar{X}$	4.21	3.88	3.80	3.83	3.93
	S.D.	0.47	0.48	0.48	0.57	0.41
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	$\bar{X}$	4.01	3.55	3.61	3.63	3.70
	S.D.	0.54	0.74	0.77	0.76	0.62
F		2.31	3.30	1.33	1.37	2.48
Sig.		0.06	0.01	0.26	0.25	0.05

หมายเหตุ: มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งปัจจุบันแตกต่างกัน ใช้สถิติ One-way ANOVA ทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า ผู้นำชุมชนที่มีตำแหน่งปัจจุบันแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา รายด้านโดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า Sig. = 0.05 ซึ่งเท่ากับระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน H_0 และปฏิเสธสมมติฐาน H_1 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้นำชุมชนที่มีตำแหน่งปัจจุบันแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ด้านการป้องกันปัญหาเสพติด มีค่า Sig. = 0.06 ด้านการบำบัดและฟื้นฟู มีค่า Sig. = 0.26 และด้านการบริหารจัดการ มีค่า Sig. = 0.25 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน H_0 และปฏิเสธสมมติฐาน H_1 แต่ด้านการปราบปรามยาเสพติด มีค่า Sig. = 0.01 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน H_0 และยอมรับสมมติฐาน H_1

5. สมมติฐานที่ 5 ผู้นำชุมชนที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อนี้กำหนดว่า “ผู้นำชุมชนที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน” สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้

H_0 : ผู้นำชุมชนที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกัน

H_1 : ผู้นำชุมชนที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สถิติทดสอบใช้ One-way ANOVA เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างประชากรมากกว่าสองกลุ่มขึ้นไป และกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐานหลัก H_0 เมื่อพบว่า ค่า Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.05 และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงดังตาราง

ตาราง 13 แสดงการเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและ
แก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา จำแนกตามระยะเวลา
ดำรงตำแหน่ง

		บทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา				
ระยะเวลาดำรง ตำแหน่ง		1. ด้านการ	2. ด้านการ	3. ด้านการ	4. ด้านการ	รวม
		ป้องกัน ปัญหายา เสพติด	ปราบปราม ยาเสพติด	บำบัดและ ฟื้นฟู พื้นที่	บริหาร จัดการ	
1-4 ปี	$\bar{X}$	3.92	3.51	3.50	3.51	3.61
	S.D.	0.53	0.65	0.73	0.70	0.57
5-8 ปี	$\bar{X}$	4.24	3.82	3.87	3.83	3.94
	S.D.	0.42	0.73	0.59	0.62	0.49
9-12 ปี	$\bar{X}$	4.17	3.79	3.85	3.86	3.92
	S.D.	0.55	0.56	0.53	0.66	0.51
13-16 ปี	$\bar{X}$	4.32	4.14	3.99	4.18	4.15
	S.D.	0.42	0.58	0.57	0.55	0.50
17-20 ปี	$\bar{X}$	4.40	3.15	3.35	4.00	3.72
	S.D.	0.69	0.53	0.50	0.76	0.52
21 ปี ขึ้นไป	$\bar{X}$	4.20	3.60	3.57	3.53	3.72
	S.D.	0.40	0.61	0.69	0.85	0.59
F		3.91	4.11	3.38	4.06	4.57
Sig.		0.00	0.00	0.01	0.00	<0.00

หมายเหตุ: มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการ
ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ของผู้ตอบแบบสอบถามที่มี
ระยะเวลาดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน ใช้สถิติ One-way ANOVA ทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า
ผู้นำชุมชนที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายา
เสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา รายด้านโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ
0.05 โดยมีค่า Sig. = <0.00 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธ

สมมติฐาน H_0 และยอมรับสมมติฐาน H_1 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้นำชุมชนที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหยาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ด้านการป้องกันปัญหาหยาเสพติด มีค่า Sig. = 0.00 ด้านการปราบปรามหยาเสพติด มีค่า Sig. = 0.00 ด้านการบำบัดและฟื้นฟู มีค่า Sig. = 0.01 และด้านการบริหารจัดการ มีค่า Sig. = 0.00 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน H_0 และยอมรับสมมติฐาน H_1

ผลการทดสอบสมมติฐาน

การวิจัยข้างต้นนี้ มีการทดสอบสมมติฐาน ทั้งหมด 5 ข้อ ให้ผลการศึกษา ดังนี้

ตาราง 14 แสดงผลสรุปการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ยอมรับสมมติฐาน		ปฏิเสธสมมติฐาน	
	H_0	H_1	H_0	H_1
1. ผู้นำชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหยาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน	✓			✓
2. ผู้นำชุมชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหยาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน	✓			✓
3. ผู้นำชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหยาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน	✓			✓
4. ผู้นำชุมชนที่มีตำแหน่งปัจจุบันแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหยาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน	✓			✓
5. ผู้นำชุมชนที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหยาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน		✓	✓	

จากตาราง พบว่า การทดสอบสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ เป็นไปตามสมมติฐาน คือ สมมติฐานที่ 1 ผู้นำชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 (ยอมรับสมมติฐาน H_0 และปฏิเสธสมมติฐาน H_1) สมมติฐานที่ 2 ผู้นำชุมชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 (ยอมรับสมมติฐาน H_0 และปฏิเสธสมมติฐาน H_1) สมมติฐานที่ 3 ผู้นำชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 (ยอมรับสมมติฐาน H_0 และปฏิเสธสมมติฐาน H_1) สมมติฐานที่ 4 ผู้นำชุมชนที่มีตำแหน่งปัจจุบันแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 (ยอมรับสมมติฐาน H_0 และปฏิเสธสมมติฐาน H_1) และสมมติฐานที่ 5 ผู้นำชุมชนที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน (ปฏิเสธสมมติฐาน H_0 และยอมรับสมมติฐาน H_1)

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัย เรื่อง “บทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา” เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 183 คน ซึ่งดำรงตำแหน่งกำนัน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สถิติที่ใช้ คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติการทดสอบความสัมพันธ์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ และสรุปผลการทดสอบสมมติฐานผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 183 คน เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง เมื่อจำแนกตามอายุเรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ อายุ 51-60 ปี รองลงมา คือ อายุ 41-50 ปี และอายุ 31-40 ปี ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาเรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ ระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า รองลงมา คือ ระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่า และปริญญาตรีหรือสูงกว่า ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามตำแหน่งปัจจุบันเรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รองลงมา คือ ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามระยะเวลาดำรงตำแหน่งเรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ 1-4 ปี รองลงมา คือ 5-8 ปี และ 9-12 ปี ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา

บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยบทบาทของผู้นำชุมชนในการ

ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา รายงานจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 คือ ด้านการป้องกันปัญหายาเสพติด ลำดับที่ 2 คือ ด้านการบริหารจัดการ ลำดับที่ 3 คือ ด้านการปราบปรามยาเสพติด และด้านการบำบัดและฟื้นฟู ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน แต่ละด้านสามารถสรุปได้ ดังนี้

2.1 ด้านการป้องกันปัญหายาเสพติด บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และประเด็นด้านการป้องกันปัญหายาเสพติดสูงสุด คือ ท่านได้เข้าร่วมการประชุมกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อรับทราบแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจากอำเภอ ส่วนประเด็นด้านการป้องกันปัญหายาเสพติดต่ำสุด คือ ท่านได้มีการจัดทำโครงการ/กิจกรรมไม่ให้กลุ่มเสี่ยงเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

2.2 ด้านการปราบปรามยาเสพติด บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และประเด็นด้านการปราบปรามยาเสพติดสูงสุด คือ ท่านได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการปราบปรามยาเสพติด ส่วนประเด็นด้านการปราบปรามยาเสพติดต่ำสุด คือ ท่านได้จัดทำบัญชีผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

2.3 ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟู บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และประเด็นด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสูงสุด คือ ท่านได้มีการประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนในหมู่บ้านนำพาผู้ติดยาเสพติดที่ประสงค์เข้ารับการบำบัดรักษา ส่วนประเด็นด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูต่ำสุด คือ ท่านได้มีการสนับสนุนด้านสังคมและด้านอาชีพให้กับผู้ผ่านการบำบัดรักษา

2.4 ด้านการบริหารจัดการ บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และประเด็นด้านการบริหารจัดการสูงสุด คือ ท่านได้มีการประชาคมหมู่บ้านในการกำหนดกฎระเบียบของหมู่บ้านหรือบทลงโทษกับผู้ที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ส่วนประเด็นด้านการบริหารจัดการต่ำสุด คือ ท่านได้มีการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานอื่น ในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า ผู้นำชุมชนที่มีความแตกต่างกันด้านระยะเวลาดำรงตำแหน่ง ย่อมมีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกันไปตามแต่ละระยะเวลาดำรงตำแหน่ง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา บทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยการจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และระยะเวลาดำรงตำแหน่ง สามารถนำมาอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษารายละเอียดของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา

ผลการศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ด้านการป้องกันปัญหาเสพติด ด้านการปราบปรามยาเสพติด ด้านการบำบัดและฟื้นฟู และด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับการปฏิบัติมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการป้องกันปัญหาเสพติด รองลงมาคือ ด้านบริหารจัดการ ด้านการปราบปรามยาเสพติด และด้านการบำบัดและฟื้นฟู ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พงษ์ศักดิ์ มุกตาม่วง (2563) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทที่กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อประสิทธิผลตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า บทบาทที่กำนันผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอธาตุพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีบทบาทในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการป้องกัน รองลงมา คือ ด้านการบูรณาการ ด้านการปราบปราม และด้านการบำบัดรักษา ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาดังนี้ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สายัน แก้วเนตร (2556) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีบทบาทในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการป้องกันปัญหาเสพติด รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการปราบปรามยาเสพติด และด้านการบำบัดรักษา ตามลำดับ เนื่องจากในอดีตระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือการสื่อสารยังไม่พัฒนาเหมือนในปัจจุบัน ทำให้ผู้นำชุมชนไม่เข้าใจ

นโยบายของรัฐบาล หรือไม่เข้าใจแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ส่งผลให้ผู้นำชุมชนไม่ให้ความสำคัญในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ของตนเอง

จากผลการศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ในครั้งนี้พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก เนื่องจากในปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ตามแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2564-2565 (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2565) ผู้นำชุมชนจึงได้นำมาตรการการป้องกันยาเสพติด มาตรการการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย มาตรการการบำบัดรักษา ยาเสพติด และมาตรการการบริหารจัดการอย่างบูรณาการ ของแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2564-2565 มาปรับใช้ในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ส่งผลให้ผู้นำชุมชนมีแนวทางในการปฏิบัติงาน จึงทำให้ผู้นำชุมชนได้ให้ความสำคัญต่อบทบาทในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยาเป็นอย่างมาก

2. ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยใช้ค่าสถิติ t-test วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านเพศที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา และค่าสถิติ One-way ANOVA วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และระยะเวลาดำรงตำแหน่งที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ได้ผลทดสอบสมมติฐาน ดังตาราง

ตาราง 15 แสดงผลสรุปการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา

บทบาทของผู้นำชุมชน	ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา				
	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	ตำแหน่งปัจจุบัน	ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง
การป้องกันปัญหายาเสพติด	✓	✓	✓	✓	X
การปราบปรามยาเสพติด	✓	✓	✓	X	X
การบำบัดรักษาและฟื้นฟู	X	✓	✓	✓	X
การบริหารจัดการ	✓	✓	✓	✓	X
รวม	✓	✓	✓	✓	X

หมายเหตุ: ✓ = ไม่แตกต่างกัน และ X = แตกต่างกัน

จากตาราง 14 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ตามตัวแปรคุณลักษณะของผู้นำชุมชน ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และระยะเวลาดำรงตำแหน่ง มีดังนี้

2.1 ด้านเพศ พบว่า ผู้นำชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ อินทโชติ (2554) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำหมู่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในจังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้นำหมู่บ้านที่มีเพศแตกต่างกัน มีบทบาทในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ไม่แตกต่างกัน

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาคั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษฏา อินเทียน (2551) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการขจัดปัญหายาเสพติด จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า เพศชายมีผลต่อการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วม

รวมของผู้นำชุมชนในภาพรวมในการขจัดปัญหาเสพติดของจังหวัดสุพรรณบุรี เนื่องจากในสังคมไทยผู้ชายถูกกำหนดบทบาทให้เป็นผู้ปกครองครัว จึงส่งผลถึงการเข้าร่วมขจัดปัญหาเสพติดมากกว่าผู้หญิง

จากผลการศึกษา พบว่า ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นตำแหน่งที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรในหมู่บ้าน มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้านที่ตนเองรับผิดชอบ และในปัจจุบันเพศชายและเพศหญิงมีความเท่าเทียมกัน จึงให้ความสำคัญต่อบทบาทของการเป็นผู้นำชุมชนเหมือนกัน ดังนั้น จึงทำให้ผู้นำชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอโป่ง จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกัน

2.2 ด้านอายุ พบว่า ผู้นำชุมชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอโป่ง จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ อินทโชติ (2554) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในจังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุแตกต่างกัน มีบทบาทในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ไม่แตกต่างกัน

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ พันธุ์จรีต (2553) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน เนื่องจากในอดีตผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุมากกว่า มีวุฒิภาวะมากกว่า ย่อมให้ความสำคัญในการทำงานที่มากกว่าผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุน้อยกว่า จึงมีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมากกว่า

จากผลการศึกษา พบว่า ผู้นำชุมชนในปัจจุบันนั้น แม้ว่าจะมีอายุแตกต่างกัน ก็ให้ความสำคัญต่อหน้าที่ของตนเองมากกว่าในอดีต เนื่องจาก ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นตำแหน่งที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรในหมู่บ้าน มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้านที่ตนเองรับผิดชอบ และกลุ่มอายุส่วนใหญ่ของผู้นำชุมชนอยู่ช่วงอายุ 41-60 ปี ซึ่งเป็นอายุที่มีความพร้อมหลายด้านในการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น จึงทำให้ผู้นำชุมชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอโป่ง จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกัน

2.3 ด้านระดับการศึกษา พบว่า ผู้นำชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอโป่ง จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ พันธุ์จิตร (2553) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติดในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาคั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายัน แก้วเนตร (2556) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในเขตพื้นที่ สถานีตำรวจภูธรคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในเขตพื้นที่ สถานีตำรวจภูธรคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เนื่องจากการศึกษามี ความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาองค์ความรู้ แล้วนำไปสู่การปฏิบัติที่แตกต่างกัน

จากผลการศึกษา พบว่า ในปัจจุบันมีการพัฒนาด้านการศึกษาในทุกๆระดับ มีการ พัฒนาระบบสื่อสารสารสนเทศ ทำให้ผู้นำชุมชนสามารถได้รับข้อมูลข่าวสารในด้านยาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย นโยบายจากภาครัฐ หรือแนวทางในการดำเนินงานด้านยาเสพติดต่าง ๆ ดังนั้น จึงทำให้ผู้นำชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปอง จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกัน

2.4 ด้านตำแหน่งปัจจุบัน ผู้นำชุมชนที่มีตำแหน่งปัจจุบันแตกต่างกัน มีบทบาทในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปอง จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายัน แก้วเนตร (2556) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดใน เขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พบว่า การดำรง ตำแหน่งปัจจุบัน ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหา เสพติดในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาคั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ศักดิ์ มุกดาม่วง (2563) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อประสิทธิผลตามนโยบายด้านการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า บทบาทของ กำนันผู้ใหญ่บ้านตามคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านตำแหน่ง มีประสิทธิผลตามนโยบายด้านการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอธาตุพนม โดยภาพรวมมีความแตกต่างกัน เนื่องจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ เฉพาะของแต่ละตำแหน่งแตกต่างกัน

จากผลการศึกษา พบว่า ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นตำแหน่งที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรในหมู่บ้าน มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้านที่ตนเองรับผิดชอบ ดังนั้น จึงทำให้ผู้นำชุมชนที่มีตำแหน่งปัจจุบันแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกัน

2.5 ด้านระยะเวลาดำรงตำแหน่ง ผู้นำชุมชนที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่ง แตกต่างกันไป มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ พันธุ์จรีต (2553) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง โดยภาพรวมแตกต่างกัน

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาดังนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ อินทโชติ (2554) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ในจังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้ใหญ่บ้านที่มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งที่แตกต่าง มีบทบาทในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดไม่แตกต่าง เนื่องจากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดเป็นภารกิจที่ผู้ใหญ่บ้านทุกคนให้ความสำคัญที่จะต้องดำเนินการโดยไม่คำนึงถึงระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

จากผลการศึกษา พบว่า ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งผู้ที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งมากกว่า ย่อมมีประสบการณ์ในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่มากกว่าผู้ที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งน้อยกว่า ดังนั้น จึงทำให้ผู้นำชุมชนที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกันไป

จากผลวิจัยโดยสรุป พบว่า

1. บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา รายด้านจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 คือ ด้านการป้องกันปัญหาเสพติด ลำดับที่ 2 คือ ด้านการบริหารจัดการ ลำดับที่

3 คือ ด้านการปราบปรามยาเสพติด และด้านการบำบัดและฟื้นฟู ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน เนื่องจากในปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ตามแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2564-2565 (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2565) ผู้นำชุมชนจึงได้นำมาตรการการป้องกันยาเสพติด มาตรการการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย มาตรการการบำบัดรักษา ยาเสพติด และมาตรการการบริหารจัดการอย่างบูรณาการ ของแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2564-2565 มาปรับใช้ในการดำเนินป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยเฉพาะบทบาทด้านการป้องกันปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่หลักที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้นำชุมชน เนื่องจากปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่เมื่อเกิดขึ้นแล้ว ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ส่งผลให้ยากต่อการแก้ไขปัญหายา จึงทำให้ผู้นำชุมชนได้ให้ความสำคัญต่อบทบาทในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในด้านการป้องกันปัญหายาเสพติดมากที่สุด

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ตามตัวแปรคุณลักษณะของผู้นำชุมชน ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งปัจจุบัน มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เนื่องจากผู้นำชุมชนเป็นตำแหน่งที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรในหมู่บ้าน มีหน้าที่ที่ต้องรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้านที่ตนเองรับผิดชอบ จึงทำให้ผู้นำชุมชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งปัจจุบันต่างกัน ได้ให้ความสำคัญต่อบทบาทในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเหมือนกัน ส่วนระยะเวลาดำรงตำแหน่ง มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เนื่องจากผู้นำชุมชนที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งมากกว่า ย่อมมีประสบการณ์และมีบทบาทในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่มากกว่าผู้ที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งน้อยกว่า จึงทำให้ผู้นำชุมชนที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งต่างกัน ได้ให้ความสำคัญต่อบทบาทในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่เหมือนกัน

ผู้นำชุมชนได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยให้หน่วยงานภาครัฐจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดให้กับผู้มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพื่อเป็นการป้องกันและ

แก้ไขปัญหายาเสพติด ให้หน่วยงานภาครัฐจัดสรรงบประมาณให้กับชุมชนในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปกปิดข้อมูลของผู้แจ้งเบาะแส ให้เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง และให้รัฐบาลออกกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดให้มีโทษที่รุนแรงเพื่อต้องการให้ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเกรงกลัวกฎหมาย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการปกครอง ที่ทำการปกครองจังหวัด และที่ทำการปกครองอำเภอ ควรส่งเสริมและพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชน ซึ่งได้แก่ กำนัน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ด้านการปราบปรามยาเสพติด โดยให้อำเภอเป็นผู้ควบคุมดูแลให้ผู้นำชุมชนจัดทำบัญชีผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และให้ออกตรวจตราจุดเสี่ยงที่คาดว่าจะแหล่งมั่วสุมยาเสพติดในหมู่บ้าน และด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟู โดยให้ผู้นำชุมชนสนับสนุนด้านสังคมและด้านอาชีพให้กับผู้ผ่านการบำบัดรักษา และติดตามสอบถามปัญหากับผู้ผ่านการบำบัดรักษาแล้ว

2. กรมการปกครอง ที่ทำการปกครองจังหวัด และที่ทำการปกครองอำเภอ ควรเพิ่มบทบาทให้กับผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ด้านป้องกันปัญหายาเสพติด โดยให้เข้าร่วมการประชุมกำนัน/ผู้ใหญ่บ้านเพื่อรับทราบแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจากอำเภอเป็นประจำ และให้ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดให้กับประชาชนในหมู่บ้านรับทราบอยู่เสมอ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนได้ให้ความสำคัญต่อบทบาทในด้านป้องกันปัญหายาเสพติดมากที่สุด และด้านการบริหารจัดการ ให้ผู้นำชุมชนประชาคมหมู่บ้านในการกำหนดกฎระเบียบของหมู่บ้านหรือบทลงโทษกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และจัดทำแผนเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในแผนพัฒนาหมู่บ้าน

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการปกครอง ที่ทำการปกครองจังหวัด และที่ทำการปกครองอำเภอ ควรจัดอบรม พัฒนาความรู้ความสามารถด้านยาเสพติดให้กับผู้นำชุมชน ซึ่งได้แก่ กำนัน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งไม่มากนัก เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง และสามารถนำไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเองต่อไป เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนที่มีระยะเวลาดำรง

ตำแหน่งไม่มากนัก มีประสบการณ์และบทบาทในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ไม่มากนัก จึงทำให้ผู้นำชุมชนที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งน้อยกว่า มีบทบาทในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดน้อยกว่าผู้นำชุมชนที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งมากกว่า

4. จากข้อเสนอแนะของผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอปง กรมการปกครอง ที่ทำการปกครองจังหวัด และที่ทำการปกครองอำเภอ จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดให้กับผู้มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดให้เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง ให้เจ้าหน้าที่รัฐปกปิดข้อมูลของผู้แจ้งเบาะแส เสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อเสนอให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้กับชุมชนในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ และออกกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดให้มีโทษที่รุนแรงเพื่อต้องการให้ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเกรงกลัวกฎหมาย

ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยการเปรียบเทียบกับพื้นที่อำเภออื่น ๆ ในจังหวัดพะเยา เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในแต่ละพื้นที่
2. ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อหาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา ในด้านการป้องกันปัญหาเสพติด และด้านบริหารจัดการ เพื่อเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้น และสามารถนำไปปรับใช้ในแต่ละพื้นที่ต่อไป

บรรณานุกรม

- กรรณทิวา มุณีแถม. (2562). **แนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตำบลบาราเฮาะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี**. สารนิพนธ์, รป.ม., มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- กฤษฎา อินเทียน. (2551). **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการขจัดปัญหาเสพติด จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- กวี วงศ์พัฒน์. (2542). **ภาวะผู้นำ** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: พี.เค. อินเตอร์ปรินท์.
- เจลา ประเสริฐสังข์. (2542). **จิตวิทยาการเรียนรู้การสอน**. จันทบุรี: คณะครุศาสตร์, สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.
- ณรงค์ เล็งประชา. (2541). **สังคมวิทยา** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2551). **พฤติกรรมองค์การ**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ดลมนรจัน บากา เกษตรชัย และหีม. (2548). **บทบาทผู้นำมุสลิมในการพัฒนาการศึกษาของสังคมมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้**. สงขลา: วิทยาลัยอิสลามศึกษา, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ทัศนีย์ ทองสว่าง. (2549). **สังคมวิทยา**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ทิพวรรณ เคาวางกูร. (2531). **บทบาทของสตรีชนบทในการร่วมพัฒนาสหกรณ์การเกษตร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ที่ทำการปกครองอำเภอปง. (2563). **แผนพัฒนาอำเภอ 5 ปี (พ.ศ. 2561–2565) ฉบับ ทบทวนปี พ.ศ. 2563**. พะเยา: กลุ่มงานบริหารงานปกครอง.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2556). **ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ลกรุ๊ป.
- ประยูทธิ์ วรรณสุข. (2563). การสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน กรณีจังหวัดลพบุรี. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี**, 12(1), 347–361.
- ประสิทธิ์ อินทโชติ. (2554). **บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในจังหวัดชลบุรี**. ปัญหาพิเศษ, รป.ม., วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

- พงษ์ศักดิ์ มุกตาวัง. (2563). **บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อประสิทธิผลตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม**. วิทยานิพนธ์ ปร.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- มะพารี กะมูนิง, มารุญกี ระนิง และตายุติน อูสมาน. (2556). **บทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติดของกลุ่มเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้**. ยะลา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- มนตรี เมธสิทธิ์. (2560). **บทบาทของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีต่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในเขตอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก**. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4 (หน้า 854–868), กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ระบบสารสนเทศยาเสพติดจังหวัด. (2565). **รายงานผลแบบสำรวจสภาพปัญหายาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน (อำเภอปง)**. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2565, จาก https://nispa.nccd.go.th/Kingdom/Evaluation/report/report_day_n.php
- รณกฤต จิตต์ธรรม. (2563). **การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนปู่เย็น ย่าคำ ยังอยู่ แขวงหลักสอง เขตบางแค กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์ ปร.ม., มหาวิทยาลัยสยาม, กรุงเทพฯ.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพฯ: Diamond in Business World.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2564). **พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564**. สืบค้นเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2565, จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2564/A/073/T_0001.PDF
- วีระยุทธ สุโขะชัย. (2559). **การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนต่อการรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและสถานการณ์การใช้ยาเสพติดของชุมชนในเขตตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย**. **วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย**, 11(37), 90–99.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2545). **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2564). **ภาพรวมสถานการณ์ยาเสพติดโลกกับผลกระทบที่มีต่อ SDGs**. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2565, จาก <https://www.sdgmove.com/2021/05/20/recap-world-drugs-situation-and-implication-on-sdgs/>

- สรารุช อุทธิย์ยัง. (2563). **ประสิทธิผลการนำนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติในอำเภอปง จังหวัดพะเยา**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ร.ป.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- สมพงษ์ โกไศยกานนท์. (2540). **บทบาทและความคาดหวัง**. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- สมภาร บัวทอง. (2555). **ศักยภาพของผู้นำชุมชนสังกัดเทศบาลตำบลในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ.
- สายัน แก้วเนตร. (2556). **บทบาทผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่สถานีตำรวจนครบาลคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว**. สารนิพนธ์ ร.บ., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2564). **ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ รายงานประจำปี 2563**. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2565, จาก https://www.oncb.go.th/SitePages/narcotics_effect.aspx
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2565). **แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565**. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม.
- สำนักงานชันสูตรสาธารณสุข. (2560). **ยาเสพติด**. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2565, จาก <https://webportal.bangkok.go.th/lab/page/main/2162/ยาเสพติด>
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระนอง. (2559). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด**. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2565, จาก http://www.rno.moph.go.th/2bno1/Document/article_20160307165455.pdf
- สุชาติ พันธุ์จรีต. (2553). การศึกษาบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในจังหวัดนครราชสีมา. **วารสารราชพฤกษ์**, 8(2), 139-145.
- สุพัตรา สุภาพ. (2542). **สังคมวิทยา** (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพง. (2564). **โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปี 2563**. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2565, จาก https://www.kampang.go.th/activity/user_select_photo.php?news_id=29
- อภิชาติ พานสุวรรณ. (2561). ผู้นำกับการสร้างความเปลี่ยนแปลง. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**, 7(1), 282-294.

อาทิตย์ ทองอินทร์ และนิชภัทร์ กิจเจริญ. (2564). **ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ: การเก็บรวบรวมข้อมูลทางรัฐศาสตร์ ใน เอกสารการสอนชุดวิชาหลักเบื้องต้นของการวิจัยทางรัฐศาสตร์ หน่วยที่ 9** (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.

Cronbach, L. J. (1990). **Essentials of psychological testing** (5th ed.). New York: Harper Collins.

McFarland, D. E. (1979). **Management: Foundation & Practices** (5th ed.). New York: Macmillan.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพะเยา
UNIVERSITY OF PHAYAO

ภาคผนวก ก แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด
ในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยชุดนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา
2. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา
3. คำตอบทุกข้อและทุกประเด็นในแบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ ผู้ทำวิจัยถือเป็นการลับและใช้ในการทำวิจัยในครั้งนีเท่านั้น
4. กรุณาอย่าเขียนชื่อลงในแบบสอบถามเพื่อการวิจัยและกรุณาตอบคำถามให้ครบทุกข้อและสอดคล้องกับความเป็นจริงของท่าน
5. ผลที่ได้รับจากแบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์เพื่อนำผลการวิจัยไปกำหนดเป็นแนวทางในการวางแผน และกำหนดมาตรการ และแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา

ขอขอบคุณอย่างสูงในการให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

นายพิษณุ ทะสุมา

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความที่เป็นจริงที่เกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

- ( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ

- ( ) ต่ำกว่า 20 ปี ( ) 20-30 ปี ( ) 31-40 ปี
( ) 41-50 ปี ( ) 51-60 ปี ( ) 61 ปี ขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

- ( ) ประถมศึกษาหรือเทียบเท่า ( ) มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า
( ) อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ( ) ปริญญาตรีหรือสูงกว่า

4. ตำแหน่งปัจจุบัน

- ( ) กำนัน ( ) สารวัตรกำนัน ( ) แพทย์ประจำตำบล
( ) ผู้ใหญ่บ้าน ( ) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

5. ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง

- ( ) 1-4 ปี ( ) 5-8 ปี ( ) 9-12 ปี
( ) 13-16 ปี ( ) 17-20 ปี ( ) 21 ปี ขึ้นไป

ตอนที่ 2 บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอ
ปง จังหวัดพะเยา

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการป้องกันปัญหายาเสพติด					
1. ท่านได้เข้าร่วมการประชุมกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อรับทราบแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จากอำเภอ					
2. ท่านได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จากหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานอื่น					
3. ท่านได้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดให้กับประชาชนในหมู่บ้านรับทราบ					
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการสร้างครอบครัวเข้มแข็งให้กับประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด					
5. ท่านได้มีการจัดทำโครงการ/กิจกรรม ไม่ให้กลุ่มเสี่ยงเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด					
ด้านการปราบปรามยาเสพติด					
1. ท่านได้จัดทำบัญชีผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด					
2. ท่านได้แจ้งเบาะแสผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทราบ					
3. ท่านได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการปราบปรามยาเสพติด					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. ท่านได้มีการจัดตั้งจุดตรวจ/จุดสกัด ในหมู่บ้าน เพื่อปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด					
5. ท่านได้มีการออกตรวจตราจุดเสี่ยงที่คาดว่าจะแหล่งมั่วสุมยาเสพติดในหมู่บ้าน					
ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟู					
1. ท่านได้มีการประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนในหมู่บ้าน นำพาผู้ติดยาเสพติดที่ประสงค์เข้ารับการบำบัดรักษา					
2. ท่านได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการค้นหาผู้ติดยาเสพติด เข้ารับการบำบัดรักษา					
3. ท่านได้มีการติดตามผู้ติดยาเสพติดในหมู่บ้านที่อยู่ระหว่างการบำบัดรักษา					
4. ท่านได้มีการติดตาม สอบถามปัญหากับผู้ผ่านการบำบัดรักษาแล้ว					
5. ท่านได้มีการสนับสนุนด้านสังคมและด้านอาชีพให้กับผู้ผ่านการบำบัดรักษา					
ด้านการบริหารจัดการ					
1. ท่านได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน					
2. ท่านได้มีการจัดทำแผนเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในแผนพัฒนาหมู่บ้าน					
3. ท่านได้มีการประสานแผนงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กับหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานอื่น					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. ท่านได้มีการประชาคมหมู่บ้านในการกำหนดกฎระเบียบของหมู่บ้าน หรือ บทลงโทษกับผู้ที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด					
5. ท่านได้มีการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานอื่น ในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
6. ท่านได้มีการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	พิษณุ ทะสุมา
วัน เดือน ปี เกิด	16 เมษายน 2526
สถานที่เกิด	ลำปาง
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2547 ร.บ. (รัฐศาสตร์), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่
ที่อยู่ปัจจุบัน	432/127 หมู่ 2 ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา 56000
ผลงานตีพิมพ์	พิษณุ ทะสุมา และน้ำทิพย์ เสมอเชื้อ (ผู้บรรยาย). (30 เมษายน 2566). บทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอปง จังหวัดพะเยา. ใน การประชุมวิชาการบัณฑิต ครั้งที่ 9 (หน้า 147-162), พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.

